

**MINISTERUL AFACERILOR INTERNE
ACADEMIA DE POLIȚIE „Alexandru Ioan Cuza”**

TEZĂ DE DOCTORAT

***MANAGEMENTUL FRONTIERELOR EXTERNE
ALE UNIUNII EUROPENE ȘI SPAȚIULUI SCHENGEN***

- R E Z U M A T -

**CONDUCĂTOR DE DOCTORAT:
PROF.UNIV. DR. FLORIAN COMAN**

**DOCTORAND:
ADRIAN LĂZĂROAIA**

**Teză elaborată în vederea obținerii titlului de DOCTOR
în „Ordine publică și siguranță națională”**

**București
2017**

CUPRINS

ARGUMENTUM.....	4
CAPITOLUL I: SECURITATEA INTERNĂ ȘI EXTERNĂ A UNIUNII EUROPENE.....	7
Secțiunea 1: Necesitatea realizării unei politici de securitate comune	7
1.1 <i>Scurt istoric al constituirii și evoluției conceptului de securitate și apărare comună.</i>	7
1.2 <i>De la Politica Europeană de Securitate și Apărare la Politica de Securitate și Apărare</i>	7
1.3 <i>Strategia Europeană de Securitate</i>	7
1.4 <i>Legătura dintre politicile de securitate internă și externă și coordonarea inter și intra-națională</i>	9
Secțiunea 2: Prevederile Tratatului de la Lisabona cu privire la Politica de Securitate și Apărare Comună (PSAC)	9
2.1 <i>Dezvoltarea unei politici eficiente pentru securitate comună a UE</i>	9
2.2 <i>Cooperarea structurată permanentă</i>	11
Secțiunea 3: Acțiunea Externă a Uniunii Europene.....	11
3.1 <i>Consiliul European și președintele său</i>	11
3.2 <i>Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate</i>	12
3.3 <i>Serviciul European de Acțiune Externă</i>	12
3.4 <i>Principalele organisme ale Consiliului care coordonează structurile PSAC</i>	12
3.5 <i>Rolul Comisiei Europene în implementarea PESC și PSAC</i>	13
3.6 <i>Rolul Parlamentului European în implementarea PESC și PSAC</i>	13
Secțiunea 4: Agenții și structuri care asigură implementarea PSAC.....	13
4.1 <i>Structurile interne de gestionare a crizelor</i>	13
4.2 <i>Agențiile care își desfășoară activitatea în domeniul PSAC</i>	14
Secțiunea 5: Modul de planificare, implementare și monitorizare a misiunilor PSAC.....	15
5.1 <i>De la Petersberg la contextul istoric de la Lisabona</i>	15
5.2 <i>Spectrul misiunilor PSAC</i>	16
5.3 <i>Procesul decizional în cadrul misiunilor din sfera politicii de securitate comune</i>	16
CAPITOLUL II: CONCEPTUL DE MANAGEMENT INTEGRAT AL FRONTIERELOR.....	17
Secțiunea 1: Nevoia unei abordări integrate - scurt istoric.....	17
Secțiunea 2: Evoluția conceptului de management integrat	17
3.2 <i>Instrumente europene folosite pentru realizarea și coordonarea gestionării integrate</i>	17
3.2 <i>Coordonare internațională pentru o gestionare integrată</i>	17
Secțiunea 4: Componentele managementului integrat al frontierelor	18
4.1 <i>Controlul frontierelor</i>	18
4.2 <i>Verificările la frontiere</i>	18
4.3 <i>Supravegherea frontierelor</i>	18

Secțiunea 5: Combaterea infracționalității transfrontaliere.....	19
Secțiunea 6: Momente de cumpănă a modelului de management integrat al frontierelor – studii de caz	19
6.1 Fenomenul luptătorilor străini.....	19
6.2 Abuzul unui drept fundamental, dreptul de azil	19
6.4 BREXIT în ce direcție?.....	20
CAPITOLUL III: SECURITATEA FRONTIERELOR EXTERNE ALE UNIUNII EUROPENE.....	20
Secțiunea 1: AGENȚIA EUROPEANĂ PENTRU POLIȚIA DE FRONTIERĂ ȘI GARDA DE COASTĂ - FRONTEX	20
1.1 Evoluția FRONTEX de la Gestionarea Cooperării Operaționale la Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă	20
1.2 Înființarea unei agenții cu un caracter pronunțat operațional la frontierele externe ale Uniunii Europene	21
1.3 Operaționalizarea accentuată a FRONTEX	21
Secțiunea 2: MISIUNILE POLITICII DE SECURITATE ȘI APĂRARE COMUNE (CSDP).....	21
CAPITOLUL IV: AGENȚII NAȚIONALE RESPONSABILE PENTRU CONTROLUL DE FRONTIERĂ.....	22
CAPITOLUL V: CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI.....	22
Secțiunea 1: Situația curentă – prezentul securității frontierelor și cetățeanului European.....	22
Secțiunea 2: Situația viitoare – previziuni și recomandări	25
Secțiunea 3: Propuneri în urma demersului științific întreprins.....	26
ABREVIERI ȘI ACRONIME.....	30
BIBLIOGRAFIE	33

ARGUMENTUM

Europa s-a confruntat de la începutul acestui secol și mileniu cu o serie de încercări care au adus, și se pare că vor continua să aducă, atingere securității cetățeanului Europei și cetățeanului Uniunii Europene. Dacă la nivel global conflictele existente în lumea arabă au generat relocarea masivă a unei părți a populației sau nevoia de protecție umanitară, pe continentul European și în Uniunea Europeană s-au manifestat consecințele acestei situații sub forma unui flux masiv de migranți, a abuzului protecției unamitare și a deteriorării crescânde a securității cetățeanului.

Recentele acte considerate a avea un caracter terorist și prezenta în Europa a unui număr mare de cetățeni non-europeni au ridicat semne de întrebare cu privire la securitatea internă a Uniunii Europene, definitorie pentru spațiul European, și securitatea frontierelor sale externe care au permis accesul pe teritoriul comunității a resurselor necesare pentru ca aceste acte să aibă loc.

Demersul științific desfășurat și-a propus să cerceteze *Managementul Frontierelor Externe ale Uniunii Europene și Spațiului Schengen* dintr-o altă perspectivă, respectiv cea a vulnerabilităților pentru securitatea internă cât și externă a continentului European și a modului cum sunt gestionate aceste riscuri atât din perspectiva controlului de frontieră cât și impactul pe care îl au misiunile, europene și internaționale, gestionate de organisme și instituții ale Uniunii Europene.

Motivația alegerii acestei teme este generată de stadiul de cunoaștere limitat în domeniul pe care demersul științific îl urmărește. Activitatea de cercetare desfășurată nu și-a propus să aibă ca rezultat o monografie a frontierelor externe ale Uniunii Europene ci o analiză strategică a modului cum sunt gestionate, din perspectiva conceptului de management integrat, frontierele externe în general și vulnerabilitatea la amenințările curente în particular.

Cunoașterea acestor aspecte este o condiție *sine qua non* pentru asigurarea securității cetățeanului european prin o reacție adecvată a agențiilor de aplicare a legii responsabile pentru controlul de frontieră, la amenințările emergente.

În Raportul anual privind funcționarea zonei Schengen¹, referitor la perioada 1 mai – 10 decembrie 2015, Comisia Europeană prezenta Consiliului și Parlamentului European amenințarea generată de un val de migrație fără precedent, evaluată ca fiind cea mai mare criză în acest sens de la al doilea război mondial până în prezent². Descrierea crizei identificate la nivelul Uniunii Europene și a zonei de liberă circulație a spațiului Schengen se poate sintetiza astfel: *peste 1.8 milioane de persoane au trecut ilegal frontiera externă a Uniunii Europene în anul 2015 având ca destinație finală doar câteva state din vestul UE*³. O analiză mai atentă arată că pentru mai bine de jumătate de milion de persoane⁴, conform datelor oficiale⁵, naționalitatea și cetățenia nu au fost cunoscute. În acest context, în Uniunea Europeană s-a intensificat, pentru prima dată de la înființare, *amenințarea teroristă*: atacurile de la Paris din 13 noiembrie 2015 și tentativele din 21 august 2015, nu vor putea fi uitate curând.

Deși cu o strategie de securitate bine definită încă din 2003 și completată în 2010 cu o strategie de securitate internă, în formularea unui răspuns operațional concret la situația existentă, Uniunea Europeană s-a lovit de o serie de sincope care au rezultat într-o ezitare strategică care a permis dezvoltarea unui anumit grad de instabilitate.

A devenit evident⁶ că stadiul de cunoaștere al modului în care frontierele externe trebuie

¹ Eighth Biannual Report On The Functioning Of The Schengen Area - Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - 1 May - 10 December 2015, Strasbourg, 15.12.2015, COM(2015) 675 final, pag 2

² Fabrice Leggeri, Director Executiv al Frontex, Analiza de Risc Anuală a Frontex 2016, ISBN 978-92-95205-47-5, pag 5

³ Conform Analiza de Risc Anuala a Frontex 2017, Februarie 2017, ISBN 978-92-95205-67-3, pag 47 redată în figura 1

⁴ 556 434 persoane

⁵ Date furnizate de fiecare stat membru al Uniunii Europene către FRAN și EUROSTAT cu privire la detecțiile la frontierele proprii

⁶ Eighth Biannual Report On The Functioning Of The Schengen Area - Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - 1 May - 10 December 2015, Strasbourg, 15.12.2015, COM(2015) 675 final menționează la pag 14

gestionate pentru a deveni nu doar un obstacol ci un instrument de asigurare a securității cetățeanului Uniunii Europene este doar teoretic și formal reglementat prin strategii și mandate, fără a cunoaște modul de implementare sau eficiența abordării strategice.

Reacția imediată în 2015 pentru a stopa evoluția situației existente a fost propunerea Comisiiei Europene, un concept elaborat cu ceva timp în urmă, de înființare a unei Poliții de Frontieră Europene⁷ compusă din agențiile naționale responsabile pentru controlul de frontieră și o Agenție Europeană înființată în acest sens⁸.

Actualitatea temei este dată de evoluția curentă a situației pe plan european care indică nevoia de a îmbunătăți eficiența strategiei de securitate internă a Uniunii Europene și de a aduce securitatea frontierelor externe în sprijinul realizării acestui obiectiv. Mai mult, reintroducerea controlului la frontierele interne ale Spațiului Schengen⁹ vine în sprijinul activității desfășurate de asemenea pentru combaterea infracționalității transfrontaliere, considerată una dintre principalele provocări pentru securitatea internă a Uniunii Europene¹⁰, alături de actele terorism.

Putem vorbi în acest moment despre un paradox: controlul la frontierele interne ale spațiului Schengen sunt reintroduse¹¹ în timp ce frontierele externe ale Uniunii Europene permit tranzitul din ce în ce mai facil pentru cetățeni non-europeni: *La 11 mai 2017, Consiliul a adoptat un regulament privind liberalizarea vizelor pentru cetățenii ucraineni care călătoresc în UE pentru o perioadă de ședere de 90 de zile în cursul oricărei perioade de 180 de zile*¹². *„Uniunea Europeană este acum la un punct crucial în istoria sa. Cele mai mari realizări ale sale, moneda unică și transparența frontierelor interne sunt acum amenințate.”*¹³

Caracterul aplicativ al temei alese pentru teza de doctorat este evident: în contextul operațional mai sus descris, în pofida unei reglementari strategice detaliate a acestor aspecte, rezultatul cercetării științifice poate deveni un sprijin la nivel național pentru implementarea unor acte de management strategic cum ar fi Strategia Națională de management integrat al frontierei de stat a României în perioada 2017-2020 care prevede *„riscul ca autoritățile cu atribuții în controlul frontierelor să se confrunte cu creșterea criminalității transfrontaliere și a tentativelor de comitere a tipurilor de infracțiuni circumscrise acesteia, precum și terorismului în cadrul UE”*¹⁴

Un argument personal pentru abordarea acestei teme și implicit una dintre valorile adăugate ale lucrării este premiza necesității unui model unic de management al frontierelor externe ale Uniunii Europene și a unicității modului de implementare a acestui model pentru a asigura securitatea internă a cetățeanului european și externă a Uniunii Europene.

Metodele de cercetare pe care le-am folosit pentru elaborarea prezentei teze de doctorat au variat de la *metoda documentării comparative* aplicată pentru autoritățile naționale responsabile de controlul de frontieră la investigarea on-line și în cadrul conferințelor și a întâlnirilor de lucru pentru formarea unei opinii clare referitor la modul în care statele membre înțeleg conceptul de management integrat al

aceste aspecte sub titulatura de *“lecții învățate”* (en- lesson learned) referindu-se la managementul frontierelor

⁷ Eighth Biannual Report On The Functioning Of The Schengen Area - Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - 1 May - 10 December 2015, Strasbourg, 15.12.2015, COM(2015) 675 final menționează la pag 13

⁸ Fabrice Leggeri, Director Executiv al Frontex, Analiza de Risc Anuală a Frontex 2016, ISBN 978-92-95205-47-5, pag 5

⁹ ‘Comisia Europeană a recomandat astăzi Consiliului să le permită statelor membre să mențină actualele controale temporare la unele frontiere interne ale spațiului Schengen (din Austria, Germania, Danemarca, Suedia și Norvegia) timp de încă trei luni’ – Înapoi la Schengen: Comisia propune menținerea controalelor temporare la frontiere pentru încă trei luni - Comisia Europeană, Comunicat de Presă, Bruxelles, 25 ianuarie 2017

¹⁰ Strategia Europeană de Securitate, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2009, ISBN 978-92-824-2437-7, pag 14

¹¹ Temporar, pentru o perioadă de 6 luni care ăns

¹² Visa Liberalisation Action Plans (VLAP) – Vize: Consiliul adoptă regulamentul privind liberalizarea vizelor pentru cetățenii ucraineni, Comunicat de Presă, 244/17 11/05/2017, Bruxelles, 11 mai 2017.

¹³ <http://tass.com/sp/947647> sursă consultată la 05 iunie 2017

¹⁴ Strategia Națională de management integrat al frontierei de stat a României în perioada 2017-2020, pag 9

frontierelor. Informațiile disponibile atât în format letric cât și electronic nu sunt structurate pentru a permite folosirea de *indicatori comparabili*, motiv pentru care am folosit o ramura specifică a OSINT¹⁵, respectiv baze de date constituite de agenții europene, precum platforma Virtual Aula inițiată și gestionată de Frontex.

Conceptual, demersul științific a plecat de la contextul general, cel european și s-a întreprins spre zona regională și ulterior națională, privind managementul frontierelor nu din o perspectivă holistică ci într-un segment foarte sensibil dar care se manifestă din ce în ce mai pregnant în viața zilnică a cetățeanului european: securitatea internă și externă mijlocită de managementul eficient al controlului la frontiere.

¹⁵ OSINT – Open Source Intelligence, Informații din Surse deschise

CAPITOLUL I: SECURITATEA INTERNĂ ȘI EXTERNĂ A UNIUNII EUROPENE

Secțiunea 1: Necesitatea realizării unei politici de securitate comune

1.1 Scurt istoric al constituirii și evoluției conceptului de securitate și apărare comună.

Construcția arhitecturii de securitate și apărare a continentului European se regăsește în situația de după cel de-al doilea război mondial când, la sfârșitul anilor '40, au apărut o serie de inițiative care au constituit bazele unei cooperări strânse pentru construirea unei arhitecturi de securitate a continentului European. Semnarea Tratatului de la Bruxelles (1948)¹⁶ - pregătirea terenului pentru Uniunea Europei Occidentale și crearea Comunității Europene a Cărbunelui și Oțelului în 1951, au plasat resursele strategice sub o autoritate supranațională.

Putem afirma că, în ceea ce privește o politica de apărare și securitate comună, primul pas în acest sens poate fi considerat Tratatul de apărare colectivă de la Bruxelles, semnat de către cinci țări vest-europene: Franța, Marea Britanie, Belgia, Luxemburg și Olanda pe baza căruia a fost înființată Uniunea Occidentală. *“Evoluția ulterioară a proiectului a fost însă influențată și chiar modelată, în bună măsură, de înființarea, la 4 aprilie 1949, a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord”*¹⁷.

1.2 De la Politica Europeană de Securitate și Apărare la Politica de Securitate și Apărare

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona la 1 decembrie 2009, PESA a fost redenumită politica de securitate și apărare comună (PSAC).

În plus, Tratatul de la Lisabona a instituit funcția de Înalt Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate. Această funcție combină cele două poziții de Înalt Reprezentant pentru PESC (deținut de dr. Javier Solana în perioada 1999-2009) și de comisar pentru relații externe (deținut de Benita Ferrero-Waldner între 2004 și începutul anului 2010) și simbolizează dispariția structurii bazate pe piloni.

Tratatul de la Lisabona aprobă în mod oficial extinderea așa-numitelor „misiuni Petersberg”¹⁸, care includ în prezent *„includ acțiunile comune în materie de dezarmare, misiunile umanitare și de evacuare, misiunile de consiliere și de asistență în probleme militare, misiunile de prevenire a conflictelor și de menținere a păcii, misiunile forțelor de luptă pentru gestionarea crizelor, inclusiv misiunile de restabilire a păcii și operațiile de stabilizare după încetarea conflictelor.*

1.3 Strategia Europeană de Securitate

1.3.1 Contextul și dezvoltarea Strategiei europene de securitate în 2003

Atunci când a fost creată PESA (acum PSAC) în urma reuniunii franco-britanice din 1998 de la St Malo, s-a ajuns la un acord puternic cu privire la necesitatea abordării mijloacelor militare, dar consensul s-a încheiat acolo.

Statele membre s-au deosebit foarte mult în ceea ce privește dimensiunea politico-strategică, o dezbatere care depășește cu mult PSAC, chiar și PESC, dar care se referă la întreaga acțiune externă a UE, la nivelul pilonilor.

În urma reuniunii Consiliului European de la Helsinki din decembrie 1999, unde a fost definit „Obiectivul global”, Uniunea Europeană a început să consolideze capacitățile militare și civile pentru gestionarea crizelor, fără a avea un cadru strategic general pentru acțiunea sa externă. Aceasta nu înseamnă

¹⁶ Pe 17 martie 1948, Regatul Unit, Franța, Belgia, Luxemburg și Olanda au semnat la Bruxelles un tratat de apărare reciprocă care, în același timp, promova o colaborare economică, culturală și socială.

¹⁷ L. Mureșan, A. Pop, F. Bonciu, *Politica europeană de securitate și apărare - element de influențare a acțiunilor României în domeniul politicii de securitate și apărare*, Studiu, Institutul European Român, 2004, p. 14.

¹⁸ Misiunile de tip Petersberg au fost inițial misiuni militare cu scop umanitar, de dezarmare și menținere a păcii.

Numele lor vine de la declarația dată la 19 iunie 1992 la Bonn în cadrul summit-ului care a avut loc la Hotelul Petersberg prin care statele membre ale Uniunii Europei Occidentale au fost de acord să detașeze resurse militare sub autoritatea acestei uniuni.

că acțiunea externă a UE a fost complet ad-hoc. De-a lungul anilor, a apărut o abordare europeană distinctă cu privire la securitate, care poate fi caracterizată ca fiind integrată, multidimensională sau cuprinzătoare. Cu toate acestea, ipotezele implicite pe care s-a bazat abordarea trebuiau motivate, iar domeniile politice trebuiau integrate pentru a se ajunge la un cadru pentru o acțiune externă cât mai coerentă, consecventă și eficientă.

1.3.2 Procesul de elaborare al Strategiei Europene de Securitate

În cadrul reuniunii informale a Consiliului Afaceri Generale și Relații Externe din Grecia din 2 și 3 mai 2003, Înalțul Reprezentant Javier Solana a fost astfel - în mod neașteptat - însărcinat cu elaborarea unui proiect de document strategic. În cadrul reuniunii sale de la Salonic (19-20 iunie), Consiliul European a salutat documentul prezentat de Solana, „*O Europă sigură într-o lume mai bună*”¹⁹ și i-a încredințat acestuia sarcina de a continua lucrările în vederea finalizării unei strategii până la următoarea sa reuniune.

UE a organizat apoi la Roma (19 septembrie), la Paris (6-7 octombrie) și la Stockholm (20 octombrie) trei seminarii care au reunit funcționari din statele membre, din viitoarele state membre și din instituțiile europene, precum și experți din mediul universitar, ONG-uri și mass-media.

1.3.3 Principiile Strategiei Europene de Securitate și impactul implementării lor în Politica de Securitate și Apărare Comună

Strategia Europeană de securitate are la bază trei principii:

1. Prevenirea: „*Aceasta implică faptul că ar trebui să fim gata să acționăm înainte de apariția unei crize. Prevenirea conflictelor și prevenirea amenințărilor nu pot începe prea devreme*”²⁰. O strategie permanentă de prevenire și stabilizare, care abordează cauzele profunde ale amenințărilor și provocărilor, urmărește prevenirea conflictelor, astfel încât, în mod ideal, coerciția și utilizarea forței nu vor fi necesare.

2. Abordarea Globală. Eliminarea decalajului între țările care au acces la bunuri publice și cele care nu au acces la astfel de bunuri necesită o abordare globală, acesta fiind cel de al doilea principiu, întrucât gama de bunuri publice, este, prin natura sa, cuprinzătoare. Dimensiunile de securitate, economice, politice și sociale sunt strâns legate între ele – o persoană nu se poate bucura de niciunul dintre bunurile publice de bază decât dacă are acces la ele – și toate sunt prezente în grade diferite, în toate amenințările și provocările. În cadrul SES: „*Niciuna dintre noile amenințări nu este pur militară și nici nu poate fi abordată prin mijloace pur militare. Fiecare provocare necesită o combinație de instrumente*”²¹.

3. Multilateralismul: O astfel de abordare globală este cel mai bine implementată prin intermediul multilateralismului, cel de al treilea principiu: „*Trebuie să ne urmărim obiectivele atât prin intermediul cooperării multilaterale în cadrul organizațiilor internaționale, cât și prin intermediul parteneriatelor cu actorii-cheie*”²².

1.3.4 Substrategiile SEC și sistemul de politici regionale specifice

Strategia definită ca arta și știința de a elabora, aplica și coordona toate instrumentele necesare pentru a face față provocărilor de securitate relevante trebuie să se bazeze pe un sistem format dintr-o strategie de mare amploare și substrategii complementare. Deși sistemul actual de strategii de securitate al Uniunii Europene nu este la fel de precis în toate aspectele și nu cuprinde toate substrategiile necesare în mod coordonat, apare un nou sistem cuprinzător de concepte, doctrine, politici și strategii.

Strategia europeană de securitate reprezintă documentul de bază al gândirii și planificării strategice în cadrul UE. Dar SES, în care Uniunea Europeană își clarifică strategia de securitate care are ca

¹⁹ SOLANA Javier, A secure Europe in a better world, Thessaloniki European Council, June 20, 2003, la <http://www.eu.int./oressdata/EN/reports/76255.pdf>.

²⁰ Strategia Europeană de Securitate, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2009, ISBN 978-92-824-2437-7, pag 34

²¹ Strategia Europeană de Securitate, 2009, ISBN 978-92-824-2437-7, pag 34

²² Strategia Europeană de Securitate, 2009, ISBN 978-92-824-2437-7, pag 36

scop crearea unei Europe sigure într-o lume mai bună, prin identificarea amenințărilor cu care se confruntă Uniunea, prin definirea obiectivelor sale strategice și prin stabilirea implicațiilor politice pentru Europa, este scrisă la un nivel destul de abstract. Strategia trebuie să fie completată de substrategii mai specifice. Procesul de completare a SES nu este un proiect strategic „de sus în jos”, ci mai degrabă un demers în evoluție. Cu toate acestea, este posibil ca documentele și substrategiile să fie aduse într-o ordine logică și sistematică.

1.4 Legătura dintre politicile de securitate internă și externă și coordonarea inter și intra-națională

Statele membre sunt principalele responsabile pentru securitatea internă.

Cu toate acestea, prin „clauza de solidaritate”²³, UE are un rol complementar în abordarea dezastrelor naturale și tehnice și a terorismului. Politicile de securitate internă și externă sunt interconectate: un sistem de securitate internă adecvat în cadrul UE și în cadrul statelor membre este o condiție prealabilă pentru o politică de securitate externă activă. Și, invers, pe fondul unui context de securitate globalizat, securitatea internă a UE poate fi asigurată doar printr-o politică externă și de securitate preventivă și cuprinzătoare care tratează eficient riscurile externe.

Caracterul preponderent transnațional al riscurilor postmoderne necesită o legătură mai sistematică între securitatea internă și cea externă și o utilizare bazată pe efect a instrumentelor de securitate necesare.

Secțiunea 2: Prevederile Tratatului de la Lisabona cu privire la Politica de Securitate și Apărare Comună (PSAC)

2.1 Dezvoltarea unei politici eficiente pentru securitate comună a UE

Tratatul de la Lisabona poate fi descris ca o etapă importantă în dezvoltarea politicii externe și de securitate comune (PESC) și, în special, a politicii de securitate și apărare comune (PSAC).

Pe lângă funcția dublă a Înalțului Reprezentant pentru PSAC, care este în același timp vicepreședintele Comisiei, principalele aspecte legate de PESC/PSAC includ:

- Serviciul European de Acțiune Externă (SEAE)²⁴

Impactul politicii externe a UE a fost consolidat prin crearea Serviciului European de Acțiune Externă (SEAE)²⁵. Personalul SEAE vine din departamentele relevante ale Comisiei Europene și Secretariatului General al Consiliului și din partea serviciilor diplomatice ale statelor membre ale UE.

- Consiliul Afaceri Externe (CAE)²⁶

Consiliul Afaceri Externe²⁷ formulează politici privind acțiunea externă a Uniunii pe baza orientărilor strategice stabilite de Consiliul European și se asigură că acțiunea Uniunii este consecventă. Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate²⁸, care prezidează Consiliul Afaceri Externe, contribuie prin propunerile sale la elaborarea politicii externe și de securitate comune și asigură punerea în aplicare a deciziilor adoptate de Consiliul European și de Consiliu. Consiliul Afaceri Generale (CAG)²⁹ și Consiliul Afaceri Externe (CAE)³⁰ sunt singurele consilii prevăzute în Tratatul de la

²³ Versiune Consolidată a Tratatelor, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2016, ISBN 978-92-824-5149-6

²⁴ https://europa.eu/european-union/about-eu/institutions-bodies/eeas_ro consultată la data de 5 ianuarie 2017

²⁵ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en consultată la data de 5 ianuarie 2017

²⁶ <http://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/configurations/fac/> consultată la 6 ianuarie 2017

²⁷ UE își menține angajamentul de a consolida securitatea și apărarea: Consiliul adoptă concluzii – Comunicat de presă nr 270/17 din 18/05/2017

²⁸ Actualmente Federica Mogherini (din 30 august 2014)

²⁹ Articolul 16 (6) din Tratatul de la Lisabona

³⁰ ibidem

Lisabona.

De fapt, există doar un singur Consiliu al Uniunii Europene, care se poate reuni în 10 formațiuni diferite. Numărul formațiunilor Consiliului poate fi extins sau limitat de către șefii de stat și de guvern.

➤ Catalogul de misiuni al PSAC

Catalogul de misiuni al PSAC include misiunile Petersberg, și anume misiuni umanitare și de salvare, misiuni de menținere a păcii și misiuni ale forțelor armate pentru gestionarea crizelor, inclusiv misiuni de restabilire a păcii. În plus față de misiunile Petersberg, Tratatul de la Lisabona a introdus operațiunile comune de dezarmare, misiunile de consiliere și de asistență militară, prevenirea conflictelor și încurajarea păcii, precum și misiunile de stabilizare postconflict. Toate aceste misiuni ar trebui să contribuie la combaterea terorismului, inclusiv prin sprijinul acordat țărilor terțe în combaterea terorismului pe teritoriul acestora.

➤ Clauza de asistență reciprocă

Clauza de asistență reciprocă urmează principiul UE de solidaritate. Acesta garantează statelor membre ale UE ajutor și asistență din partea tuturor celorlalți parteneri în cazul unei agresiuni armate pe teritoriul unui stat membru. Asistența nu se limitează la eforturile civile, militare sau diplomatice, ci trebuie interpretată ca fiind cuprinzătoare atât cât este necesar („prin toate mijloacele de care dispun”). Cu toate acestea, statutul terților neutri și al partenerilor NATO, precum și al celor care nu fac parte din alianță va fi respectat.

➤ Cooperarea structurată permanentă

Cooperarea structurată permanentă ar trebui să ajute statele membre să dezvolte legături mai strânse între ele. Condițiile prealabile pentru aderarea la o astfel de cooperare structurată permanentă sunt, în primul rând, îndeplinirea unor criterii mai înalte pentru capacitățile militare și, în al doilea rând, angajamentele mai ferme unul față de celălalt în acest domeniu, în vederea îndeplinirii celor mai dificile misiuni.

➤ Misiunea unui grup de state membre

Consiliul poate încredința executarea unei misiuni, în cadrul Uniunii, unui grup de state membre care doresc și au capacitatea necesară pentru o astfel de misiune, cu scopul de a proteja valorile Uniunii și de a-și urmări interesele. Aceste state membre, în asociere cu Înalțul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, convin între ele asupra gestionării misiunii. Cu toate acestea, statele membre care participă la această misiune vor informa în mod periodic Consiliul cu privire la progresele înregistrate, din proprie inițiativă sau la cererea unui alt stat membru. Ele vor informa imediat Consiliul dacă îndeplinirea misiunii atrage după sine consecințe majore sau necesită modificarea obiectivului, a sferei de aplicare și a condițiilor stabilite pentru misiune. Consiliul va decide apoi dacă sunt necesare alte măsuri.

➤ Finanțarea

Principiile de finanțare a misiunilor PESC/PSAC rămân neschimbate³¹. Cheltuielile administrative ale instituțiilor care rezultă din punerea în aplicare a PSAC, atât pentru misiunile civile, cât și pentru operațiunile militare, sunt suportate din bugetul Uniunii Europene. Același principiu se aplică, ca regulă generală, cheltuielilor de funcționare, cu excepția cazurilor în care Consiliul – hotărând în unanimitate – decide altfel și pentru astfel de cheltuieli rezultate din operațiuni care au implicații militare sau de apărare. În cazul în care cheltuielile nu sunt suportate din bugetul Uniunii, acestea vor fi percepute în mod general de statele membre în conformitate cu produsul lor național brut (cu excepția cazului în care Consiliul decide în unanimitate altfel).

³¹ Distincția între misiunile civile și cele militare devine mult mai clară. Mecanismul de finanțare Athena a fost stabilit în acest sens iar Decizia consiliului nr 528/2015 reprezintă baza legală în acest sens.

Noul aspect, introdus prin Tratatul de la Lisabona, este crearea unui așa-numit fond de lansare³².

Activitățile de pregătire a misiunilor menționate la articolul 42 alineatul (1) și la articolul 43 din TUE care nu sunt imputate bugetului Uniunii vor fi finanțate printr-un fond de lansare creat pe baza contribuțiilor statelor membre. Consiliul va autoriza apoi Înalțul Reprezentant să utilizeze fondul. Înalțul Reprezentant prezintă informații Consiliului cu privire la punerea în aplicare a acestui mandat.

➤ Clauza de solidaritate (care nu este legată în mod direct de PSAC)

Clauza de solidaritate nu face parte din capitolul privind PSAC din Tratatul privind Uniunea Europeană, dar este prevăzută la articolul 222 din Tratatul privind funcționarea Uniunii Europene.

2.2 Cooperarea structurată permanentă

Protocolul privind cooperarea structurată permanentă în domeniul apărării³³ (CSPA) (articolul 1) stabilește două obiective, iar cel care prevede punerea la dispoziție a unui grup tactic de luptă sau contribuirea la acesta, a fost deja realizat de majoritatea statelor membre. Celălalt obiectiv major prevede intensificarea procesului de dezvoltare a capacităților de apărare, care trebuie, desigur, să fie disponibile și dislocabile, astfel cum se prevede în articolul 2 litera (c).

2.2.1 CSPA, o conferință permanentă privind generarea capacităților

Pentru a se asigura că statele membre, atunci când elaborează politici bazate pe criteriile menționate mai sus, se concentrează asupra capacităților identificate în mod obișnuit la nivel european ca fiind esențiale, pot găsi inspirație în metoda utilizată pentru lansarea operațiunilor PSAC: conferința privind generarea forțelor.

2.2.2 Cooperare multinațională „de la un capăt la altul”: punere în comun

În realitate, multe state membre nu vor putea să îndeplinească criteriile și să contribuie cu capacități semnificative dacă își mențin aceleași capacități organizate la nivel național pe care le dețin în prezent. Prin urmare, identificarea posibilităților de cooperare multinațională este esențială, pentru a permite statelor membre să își mențină capacitățile relevante într-un mod eficient din punctul de vedere al costurilor. AEA va avea o perspectivă îngustă: pe baza informațiilor pe care, în contextul planului de dezvoltare a capacităților (care trebuie actualizat în permanență), statele membre le furnizează deja cu privire la planurile și programele lor și în combinație cu rezultatele progresive ale Conferinței privind generarea capacităților va putea să identifice posibilități de cooperare. Cooperarea multinațională nu implică cooperarea tuturor statelor membre în cadrul CSPA în toate domeniile capacităților. Ci mai degrabă va apărea o nouă suprapunere de grupuri, de exemplu statele membre 1, 2 și 3 care cooperează în zona X și statele membre 2, 3, 4 și 5 care cooperează în zona Y.

Secțiunea 3: Acțiunea Externă a Uniunii Europene

3.1 Consiliul European și președintele său

Consiliul European³⁴ a fost înființat în 1974 cu intenția de a institui un forum neoficial de discuții între șefii de stat și de guvern. Acesta s-a dezvoltat rapid într-un organism cu obiective fixe pentru

³² Rezoluția Parlamentului European din 10 martie 2010 referitoare la Raportul anual al Consiliului către Parlamentul European privind aspectele principale și opțiunile de bază ale politicii externe și de securitate comune (PESC) în 2008, prezentat Parlamentului European în temeiul Părții a II-a secțiunea G subpunctul 43 din Acordul interinstituțional din 17 mai 2006 (2009/2057(INI)), 2010/C 349 E/12 din 10 martie 2010.

³³ Articolul 42 și articolul 46 din Tratatul de la Maastricht

³⁴ <http://www.consilium.europa.eu/ro/european-council/> consultată la 4 mai 2017

Uniune și a stabilit calea către realizarea lor în toate domeniile activității UE. Consiliul a dobândit un statut formal în Tratatul de la Maastricht din 1992, care i-a definit funcția de a oferi un impuls și orientări politice generale pentru dezvoltarea Uniunii.

Odată cu intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona la 1 decembrie 2009, Consiliul a devenit o instituție. Președintele său este Donald Tusk³⁵ care l-a înlocuit pe Herman Van Rompuy. Consiliul European definește direcția politică generală și prioritățile Uniunii Europene. Acesta îi oferă Uniunii impulsul necesar dezvoltării sale și definește direcțiile și prioritățile sale politice generale. Consiliul European nu exercită funcții legislative.

3.2 Înaltul Re prezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate

La reuniunea informală de la Bruxelles din 19 noiembrie, înainte de intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona la 1 decembrie, șefii de stat sau de guvern ai UE au convenit asupra numirii doamnei Catherine Ashton în calitate de Înalt Re prezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate. Catherine Ashton a fost succesorul lui Javier Solana, iar de la 1 noiembrie 2014, înaltul Re prezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate este Federica Mogherini.

Perioada	Înalt Re prezentant
1 Septembrie 1999 - 18 Octombrie 1999	Jürgen Trunpf
18 Octombrie 1999 - 1 Decembrie 2009	Javier Solana
1 Decembrie 2009 - 1 Noiembrie 2014	Catherine Ashton
1 Noiembrie 2014 - Prezent	Federica Mogherini

3.3 Serviciul European de Acțiune Externă

Articolul 27 alineatul (3) din TUE constituie temeiul juridic al deciziei Consiliului privind organizarea și funcționarea SEAE³⁶. „În exercitarea mandatului său, ÎR este asistat de SEAE. Se poate afirma fără tăgadă că, *„crearea Serviciului European de Acțiune Externă reprezintă una dintre cele mai importante schimbări prevăzute în Tratatul de la Lisabona.*”³⁷

Acest serviciu lucrează în colaborare cu serviciile diplomatice ale statelor membre și este format din funcționarii serviciilor competente ale Secretariatului General al Consiliului și ale Comisiei, precum și din personalul detașat al serviciilor diplomatice naționale.”

3.4 Principalele organisme ale Consiliului care coordonează structurile PSAC

Structurile PSAC se află sub autoritatea Consiliului European și a Consiliului Afaceri Externe.

Ele diferă de structurile care sprijină alte politici europene, datorită cerinței de unanimitate a procesului decizional la toate nivelurile.

Comitetul Re prezentanților Permanenți (COREPER)³⁸ și Comitetul politic și de securitate (COPS)³⁹ pregătesc lucrările Consiliului, COREPER pregătește activitatea Consiliului în ansamblul său, iar COPS abordează problemele politice și de securitate. Comitetul politic și de securitate (COPS) este pivotul central al PESC/PSAC. Se reunește la nivel de ambasadori ca organism pregătit pentru Consiliul UE. Principalele sale funcții sunt urmărirea situației internaționale și contribuția la definirea politicilor în cadrul politicii externe și de securitate comune (PESC), inclusiv în cadrul PSAC. Comitetul pregătește un răspuns coerent al UE la o criză și își exercită „controlul politic și direcția strategică” în momente de criză.

³⁵ Începând cu 30 noiembrie 2014

³⁶ https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en consultată la 7 mai 2017

³⁷ Ioana Borcan - Serviciul European de Acțiune Externă, Spre o voce unică a UE – Revista „Continuitate și schimbare în guvernarea europeană”, vol.5, ISSN 2247-7721

³⁸ articolul 240 al Tratatului privind funcționarea Uniunii Europene - TFUE

³⁹ Ilie Bădescu, Ioan Mihăilescu, Geopolitică, Glonalizare, Integrare, București 2011, ISBN 978-973-7858-81-8, pag 345

3.5 Rolul Comisiei Europene în implementarea PESC și PSAC

Comisia este asociată pe deplin cu PESC și are dreptul de a prezenta inițiative cu privire la orice chestiune referitoare la PESC. Comisia participă la procesul decizional, inclusiv în cadrul Comitetului politic și de securitate, care este pivotul central al PESC. De asemenea, Comisia este întotdeauna prezentă la reuniunile de dialog politic cu țările terțe. Gestionarea crizelor se află în centrul PESC. Politica de securitate și apărare comună, care face parte integrantă din PESC, a primit o serie de funcții de gestionare a crizelor (cunoscute sub denumirea de „misiunile Petersberg”) în temeiul Tratatului de la Amsterdam. Misiunile includ, printre altele, operațiuni umanitare și de salvare, misiuni de menținere a păcii și misiuni ale forțelor armate pentru gestionarea crizelor, inclusiv misiuni de restabilire a păcii. Unele dintre aceste misiuni sunt în mod clar militare, iar aici Comisia nu joacă niciun rol, în afară de a se asigura că activitățile civile desfășurate în urma unei operațiuni militare de criză se desfășoară fără nicio dificultate și în mod coerent. La reuniunea Consiliului European de la Feira din 2000, o serie de sarcini civile de gestionare a crizelor au fost atribuite, de asemenea, PESA.

3.6 Rolul Parlamentului European în implementarea PESC și PSAC

Parlamentul European a dezvoltat un consens puternic în sprijinul politicii europene de securitate și apărare (ca parte integrantă a politicii externe și de securitate comune) în timpul celei de a 6-a legislaturi (2004-2009). Acest consens poate fi observat în adoptarea mai multor rezoluții privind PESC și în rezoluțiile care aprobă operațiunile specifice ale PESA (inclusiv EUFOR Althea, EUFOR RD Congo și EUFOR Ciad). Deja la începutul celei de a 7-a legislaturi (2009-2014), Parlamentul European și-a manifestat hotărârea de a-și utiliza noile competențe conferite de Tratatul de la Lisabona pentru a-și exercita prerogativele parlamentare în ceea ce privește dezvoltarea PESC și a noii politici de securitate și apărare comune⁴⁰.

Secțiunea 4: Agenții și structuri care asigură implementarea PSAC

4.1 Structurile interne de gestionare a crizelor

De la începutul PSAC, UE și-a dezvoltat rapid structurile de gestionare a crizelor pentru a-și prezenta capacitatea de utilizare a instrumentelor civile și militare de gestionare a crizelor ca punctul său forte. Serviciile interne relevante care sprijină gestionarea crizelor includ, în special, Direcția de planificare și de gestionare a crizelor, Centrul de analiză a informațiilor, Capacitatea civilă de planificare și conducere și Statul-Major. UE este o „organizație vie”, iar PSAC este un proces dezvoltat pas cu pas. Structurile UE de gestionare a crizelor reflectă acest proces și, prin urmare, vor evolua în viitor. Structurile prezentate în acest capitol fac parte, în prezent, din cadrul Secretariatului General al Consiliului și vor fi transferate Serviciului pentru acțiune externă atunci când acesta va fi pe deplin instituit.

4.1.1 Direcția de planificare și de gestionare a crizelor (CMPD)

Direcția de planificare și de gestionare a crizelor (CMPD) a fost instituită în noiembrie 2009 prin fuziunea dintre fostele direcții care abordează chestiuni în domeniul apărării și aspecte civile legate de gestionarea crizelor și celula civilă a Statului-Major al UE. Direcția este condusă de un director general adjunct. CMPD este responsabilă pentru planificarea la nivel politico-strategic a misiunilor civile și militare ale PSAC și, de asemenea, pentru sprijinirea diverselor aspecte ale dezvoltării PSAC. Acesta reprezintă o capacitate integrată, care urmărește dezvoltarea și exploatarea sinergiilor dintre elementele civile și cele militare ale PSAC, în cadrul abordării cuprinzătoare a gestionării crizelor. Funcția de planificare acoperă

⁴⁰ Conform http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/ro/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.1.2.html consultată la 08 mai 2017, „Politica de securitate și de apărare comună (PSAC) face parte integrantă din Politica externă și de securitate comună (PESC) a Uniunii. Tratatul privind Uniunea Europeană (TUE) oferă cadrul pentru PSAC. Articolul 41 prezintă finanțarea PESC și a PSAC, iar politica este descrisă mai detaliat la articolele 42-46, în capitolul 2, secțiunea 2 din titlul V („Dispoziții privind politica de securitate și apărare comună”), precum și în protocoalele 1, 10 și 11 și declarațiile 13 și 14. Rolul special al Parlamentului European în domeniul PESC și PSAC este prezentat la articolul 36 din TUE.”

planificarea strategică a misiunilor de la etapa avansată pentru situații de urgență până la elaborarea conceptului de gestionare a crizelor și supravegherea strategică ulterioară a misiunilor, după caz.

Acest lucru este realizat de echipe de planificare integrate, alcătuite din planificatori civili și militari, inclusiv experți în domeniul justiției, al poliției, al statului de drept, al egalității de gen și al drepturilor omului. Funcția de dezvoltare a PSAC acoperă o gamă largă de domenii și este distribuită în două unități. Aceasta cuprinde, atât aspecte militare, cât și civile ale capacităților, parteneriate cu alți actori implicați în gestionarea crizelor, inclusiv cu NATO, ONU, UA și țări terțe și, în final, exerciții, formare, concepte, lecții învățate. CMPD oferă, de asemenea, sprijin organismelor Consiliului pe probleme legate de PSAC.

În prezent, CMPD are în subordine patru divizii: 1. Coordonare, 2. Capabilități, concepte, pregătire și exerciții, 3. Planificare strategică integrată și 4. Parteneriate și Acorduri de lucru.

4.1.2 Centrul de analiză a informațiilor al UE (INTCEN UE)

INTCEN este un serviciu de informații exclusiv al Uniunii Europene⁴¹ dar care nu are un mandat formal în ceea ce privește culegerea de date și informații în accepțiunea clasică. Alcătuit din patru unități (analiza informațiilor, informații din surse deschise, camera operativă și celula de criza consulară), INTCEN își are originile în Centrul Situațional înființat în 1999 de Javier Solana ca unitate de informații din surse deschise⁴². Centrul a fost folosit în cadrul evenimentelor din 11 septembrie 2001 pentru a produce evaluări clasificate bazate pe informații clasificate primite de la statele membre. În 2002 a fost redenumit SITCEN⁴³ și a devenit parte din secretariatul general al Consiliului Uniunii Europene. Din 2012, structura a devenit EU INTCEN⁴⁴.

4.1.3 Capacitatea civilă de planificare și conducere (CPCC)

Înființată în august 2007, Capacitatea civilă de planificare și conducere (CPCC) are competența de a planifica și efectua misiuni PSAC sub controlul politic și conducerea strategică a Comitetului politic și de securitate; de a oferi asistență și consiliere în special Înalțului Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate, de a coordona, consilia, sprijini, supraveghea și revizui misiunile civile ale PSAC în domeniile poliției, gestionării asistenței la frontieră, statului de drept și reformei sectorului de securitate.

4.1.4 Statul-Major al Uniunii Europene (EUMS)⁴⁵

În urma Tratatului de la Nisa, care a hotărât instituirea structurii politice și militare permanente, a fost înființat Statul-Major al Uniunii Europene (EUMS) pentru a oferi expertiză militară și sprijin pentru PSAC, inclusiv conducerea operațiunilor militare de gestionare a crizelor ale UE. Misiunea operațională a EUMS este să asigure avertizarea timpurie, evaluarea situațiilor și planificarea strategică pentru misiunile și sarcinile menționate la articolul 17 alineatul (2) din TUE, inclusiv cele identificate în Strategia europeană de securitate. Rolul și sarcinile EUMS au câteva caracteristici unice.

4.2 Agențiile care își desfășoară activitatea în domeniul PSAC

4.2.1 Agenția Europeană de Apărare (AEA)

Agenția Europeană de Apărare (AEA) a fost înființată în cadrul unei acțiuni comune a Consiliului de Miniștri la 12 iulie 2004, „pentru a sprijini Consiliul și statele membre în eforturile lor de a îmbunătăți capacitățile de apărare ale Uniunii Europene în domeniul gestionării crizelor și a susține

⁴¹ EU15-064EN din 05.02.2015

⁴² Chris Joes, *Secrecy reigns at the EU's Intelligence Analysis Centre*, ianuarie 2013, ISSN 1756-851X, pag 1

⁴³ EU Joint Situation Centre

⁴⁴ EU Intelligence Analysis Centre – Centrul Uniunii Europene pentru analiza Informațiilor

⁴⁵ DECIZIA CONSILIULUI din 22 ianuarie 2001 de instituire a Statului Major al Uniunii Europene, 2001/80/PESC

*politica europeană de securitate și apărare în starea sa actuală și în dezvoltarea sa viitoare*⁴⁶”.

Agenției Europene de Apărare i-au fost alocate, în cadrul misiunii generale prevăzute în acțiunea comună, patru sarcini, care acoperă: dezvoltarea capacităților de apărare; promovarea cercetării și tehnologiei în domeniul apărării; promovarea cooperării în materie de armament; crearea unei piețe europene de echipamente de apărare competitive și consolidarea bazei industriale și tehnologice de apărare europeană. Toate aceste sarcini au legătură cu îmbunătățirea performanței Europei în materie de apărare, prin promovarea coerenței. O abordare mai integrată a dezvoltării capacităților va contribui la cerințe viitoare mai bine definite pe care se poate baza cooperarea în domeniul armamentului sau al cercetării și tehnologiei sau în domeniului operațional. O cooperare sporită va oferi, la rândul său, posibilități de restructurare industrială și progrese către o cerere și o piață la nivel continental de care are nevoie industria.

4.2.2 Centrul Satelitar al Uniunii Europene (EU Satcen)

Centrul a fost înființat în 1992 în cadrul UEO și a fost integrat ca agenție în Uniunea Europeană la 1 ianuarie 2002. Centrul își are sediul în Torrejón de Ardoz, în apropiere de Madrid, Spania. În conformitate cu Strategia europeană de securitate, Centrul Satelitar sprijină procesul decizional în domeniul politicii externe și de securitate comune (PESC), în special al politicii de securitate și apărare comune (PSAC), inclusiv al operațiunilor Uniunii Europene de gestionare a crizelor, prin furnizarea de produse rezultate din analiza imagisticii prin satelit și a datelor colaterale, inclusiv a imaginilor aeriene și din servicii conexe.

4.2.3 Institutul pentru Studii de Securitate al Uniunii Europene

Institutul pentru Studii de Securitate al Uniunii Europene⁴⁷ (ISSUE) a fost înființat prin Acțiunea comună a Consiliului din 20 iulie 2001 (revizuită prin Acțiunea comună a Consiliului din 21 decembrie 2006) ca înlocuitor al Institutului pentru Studii de Securitate al Uniunii Europei Occidentale (înființat în iulie 1990). Institutul a fost inaugurat la 1 ianuarie 2002. Institutul pentru Studii de Securitate al Uniunii Europene (ISSUE) este situat la Paris și funcționează în cadrul politicii externe și de securitate comune (PESC). Obiectivele sale sunt de a găsi o cultură comună de securitate pentru UE, de a contribui la dezvoltarea și proiectarea PESC și la îmbogățirea dezbaterilor strategice ale Europei. Consiliul de administrație al ISSUE este prezidat de Înaltul Reprezentant al Uniunii pentru afaceri externe și politica de securitate.

Secțiunea 5: Modul de planificare, implementare și monitorizare a misiunilor PSAC

5.1 De la Petersberg la contextul istoric de la Lisabona

Tratatul de la Maastricht, semnat în februarie 1992 și înființarea Uniunii Europene au reprezentat o etapă importantă în dezvoltarea implicării UE în domeniul politicii externe și de securitate. În momentul respectiv, UE nu avea capacități operaționale, ci o voință politică clară de a evolua într-un actor pe scena mondială. Prin urmare, misiunile operaționale au fost încredințate unei alte organizații, Uniunea Europei Occidentale (UEO), care a fost reactivată în timpul procesului de dezintegrare a Republicii Iugoslave. În iunie 1992, în cadrul Consiliului de Miniștri al Uniunii Europei Occidentale de la Petersburg, o locație de conferințe lângă Bonn/Germania, UEO și-a încredințat noi misiuni. În afară de contribuția la apărarea comună, în conformitate cu articolul 5 din Tratatul de la Washington și, respectiv, cu articolul V din Tratatul de la Bruxelles modificat, unitățile militare ale statelor membre ale UEO, acționând sub autoritatea UEO, se puteau angaja în: „*misiuni umanitare și de salvare; misiuni de menținere a păcii; misiuni ale forțelor armate în gestionarea crizelor, inclusiv misiuni de restabilire a păcii.*”⁴⁸

⁴⁶ DECIZIA (PESC) 2015/1835 A CONSILIULUI din 12 octombrie 2015 de definire a statutului, sediului și regulamentului de funcționare ale Agenției Europene de Apărare

⁴⁷ https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/iss_ro consultată la 20 mai 2017

⁴⁸ Strategia Europeană de Securitate

5.2 Spectrul misiunilor PSAC

Deși „Tratatul de instituire a unei Constituții pentru Europa” nu a fost ratificat, catalogul de misiuni a fost transferat fără nicio modificare în cadrul Tratatului de la Lisabona.

După încheierea procesului de ratificare și intrarea în vigoare a Tratatului de la Lisabona, de la 1 decembrie 2009, spectrul misiunilor este următorul:

Articolul 42 din TUE⁴⁹: „*Politica de securitate și apărare comună face parte integrantă din politica externă și de securitate comună. Aceasta asigură Uniunii o capacitate operațională bazată pe mijloace civile și militare. Uniunea poate recurge la acestea în cadrul misiunilor în afara Uniunii pentru a asigura menținerea păcii, prevenirea conflictelor și întărirea securității internaționale, în conformitate cu principiile Cartei Organizației Națiunilor Unite. Îndeplinirea acestor sarcini se sprijină pe capacitățile furnizate de statele membre.*”

5.2.1 Terorismul

Situația operațională înregistrată în prezent la nivelul Uniunii Europene și nivelul de alertă antiteroristă existent a maximizat atenția asupra acestui aspect.

Terorismul se regăsește în catalogul de misiuni al PSAC din articolul 43 alineatul (1) din TUE, implicit în clauza de asistență reciprocă prevăzută la articolul 42 alineatul (7) din TUE și explicit în clauza de solidaritate din articolul 222 din TFUE. Luând în considerare aceste norme, Uniunea Europeană se confruntă cu fenomenul terorismului în interiorul și în afara UE, în regim preventiv sau sub forma gestionării consecințelor. Se poate afirma că catalogul de misiuni al PSAC și clauza de asistență reciprocă sunt concepute pentru combaterea terorismului în afara teritoriului UE, în timp ce clauza de solidaritate va fi o normă pentru teritoriul UE.

5.2.2 Sfera de aplicare geografică a spectrului misiunii

O scurtă comparație a celor două componente ale spectrului misiunilor PSAC conduce la o concluzie evidentă: din punct de sferă geografică în care se aplică misiunile PSAC toate misiunile sunt implementată în străinătate, în afara spațiului european, în timp ce clauza de asistență reciprocă acordă prioritate operațiunilor de combatere a agresiunii armate în interiorul și, de asemenea, în regim preventiv în afara UE.

5.3 Procesul decizional în cadrul misiunilor din sfera politicii de securitate comune

Uniunea Europeană se află într-o situație unică având la dispoziție o gamă largă de instrumente și mijloace (politice, diplomatice, economice, financiare, civile și militare) necesare pentru o gestionare eficientă a crizelor internaționale. Acest lucru este un avantaj, dar în același timp o adevărată provocare, așa cum este descris în Strategia europeană de securitate (SES): „*Provocarea acum este de a reuni diferitele instrumente și capacități: programele europene de asistență și Fondul european pentru dezvoltare, capacitățile militare și civile ale statelor membre și alte instrumente. Toate acestea pot avea un impact asupra securității noastre și a țărilor terțe...Eforturile diplomatice, dezvoltarea, comerțul și politicile de mediu ar trebui să urmeze aceeași ordine de idei. Într-o criză nu există substitut pentru unitatea de comandă...*”⁵⁰

⁴⁹ Tratatul privind Uniunea Europeană (tratatul de la Maastricht) semnat la 7 februarie 1992, JO C 191 din 29.7.1992

⁵⁰ Strategia europeană de securitate, Bruxelles, 8 decembrie 2003, 15895/03

CAPITOLUL II: CONCEPTUL DE MANAGEMENT INTEGRAT AL FRONTIERELOR

Secțiunea 1: Nevoia unei abordări integrate - scurt istoric

Încă de la debutul Pieței comune și a Uniunii Vamale în anii '60 managementul frontierei comune, gestionarea ei integrată, a reprezentat un deziderat pentru a asigura securitatea spațiului de libertate justiție și a altor obiective fundamentale. Acțiunea de gestionare (management), în comun sau nu, a devenit curând un mijloc de implementare a unei politici menite să asigure securitatea și apărarea comună, din punct de vedere al securității frontierelor.

De la integrarea acquis-ului Schengen în cadrul Uniunii Europene prin Tratatul de la Amsterdam din 1997 și ca răspuns la concluziile Consiliului European de la Tampere⁵¹, Uniunea Europeană a făcut o serie de pași importanți către gestionarea integrată a frontierelor.

Secțiunea 2: Evoluția conceptului de management integrat

Cedarea unei mici părți a suveranității este un aspect foarte bine cunoscut generat de aderarea la Uniunea Europeană. Întrebarea însă care a apărut în urma înființării unei autorități europene, ceea ce Frontex dorește (conceptual vorbind) să reprezinte, este: sunt statele membre gata să accepte o agenție supranațională cu rol de autoritate în domeniul frontierelor?

Este interesant de observat că, pe lângă autoritățile naționale reponsabile pentru controlul frontierelor, autorităților cu rol în procesul de returnare au de asemenea un rol important pentru implementarea unui management integrat la frontieră.

Nu ne-am propus în cadrul acestui studiu să listăm, exhaustiv, toate atribuțiile acestor agenții/autorități naționale ale statului, ci doar să subliniem acele aspecte care reies clar din legislația în vigoare⁵² pentru a putea în cadrul demersului științific, să facem distincția între atribuțiile legate de securitatea frontierelor și cele legate de fiscalizarea tranzitului de mărfuri, cele legate de siguranța cetățeanului european și pe de altă parte drepturile fundamentale⁵³.

3.2 Instrumente europene folosite pentru realizarea și coordonarea gestionării integrate

Dacă la nivel național, agențiile care reprezintă autoritățile naționale sunt responsabile pentru realizarea gestionării integrate, la nivel european, agențiile JAI⁵⁴ (Europol, eu-LISA, EASO, FRA, Cepol) sprijină și coordonează activitățile statelor membre de gestionare a frontierelor prin utilizarea unor instrumente operaționale specifice. Aceste instrumente pot fi utilizate numai pentru a asista autoritățile naționale de frontieră în îndeplinirea sarcinilor lor și nu pot, în niciun caz, să își asume rolul și responsabilitățile principale ale statelor membre în ceea ce privește gestionarea frontierelor.

3.2 Coordonare internațională pentru o gestionare integrată

Am trecut în revistă activitatea desfășurată pe plan național, suportul european și ajungem la contextul internațional: diferite organizații internaționale (de exemplu, ICAO⁵⁵) sau regionale (de exemplu, OSCE⁵⁶), precum și organizații neguvernamentale (de exemplu, IOM⁵⁷) sunt foarte implicate în domeniul gestionării integrate a frontierelor. Aceste organizații oferă asistență statelor membre și autorităților lor de

⁵¹ 15 - 16 octombrie 1999

⁵² Manual practic pentru polițiștii de frontieră (Manualul Schengen) comun, de utilizat de către autoritățile competente ale statelor membre în cadrul efectuării controlului la frontieră asupra persoanelor, Bruxelles 06.11.2006, actualizat în 2008 și 2009, anexele 1-37

⁵³ Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene

⁵⁴ Justiție și Afaceri Interne

⁵⁵ International Civil Organization Aviation – Organizația Aviației Civile Internaționale

⁵⁶ Organization for Security and Co-Operation in Europe – Organizația pentru securitate și cooperare în Europa

⁵⁷ International Organization for Migration

frontieră, autorităților vamale și/sau polițienești, inclusiv în activitățile de consolidare a capacităților în domeniul lor de competență.

Secțiunea 4: Componentele managementului integrat al frontierelor

Adesea în literatura de specialitate întâlnim opinii, mai mult sau mai puțin pertinente, despre managementul integrat al frontierelor, fără însă o definiție clară a componentelor, etapelor sau implementării⁵⁸.

În lucrarea sa *Construcția Unui Model Instituțional European pentru Managementul Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale Uniunii Europene*⁵⁹, Helene Jorry vorbește despre faptul că extinderea mandatului Frontex vine din rădăcinile conceptului de management integrat al frontierelor, subliniind necesitatea de a avea un instrument instituțional adecvat pentru implementarea managementului integrat al frontierelor. Sigurul aspect care lipsește din reționamentul sus menționat este cum se recomandă implementarea acestui mod de gestionare coordonată și prin ce mecanisme.

4.1 Controlul frontierelor

Controlul frontierelor, al treilea nivel al modelului, garantează controale sistematice la frontieră pentru fiecare persoană care intră sau iese din spațiul Schengen. Se referă atât la verificările la frontieră cât și la supravegherea frontierelor și asigură un nivel adecvat pentru verificarea trecerilor ilegale de frontieră în zonele dintre punctele de trecere a frontierei sau pe cale maritimă, prin folosire de documente false sau prin ascundere în interiorul mijlocului de transport. Acest aspect are impact și în zona de prevenirea criminalității la nivel național, cu scopul de a detecta tranzitul peste frontieră al oricăror forme de criminalitate.

4.2 Verificările la frontieră

La nivel național, se impune existența unei strategii care să adapteze cadrul european specificității naționale⁶⁰. Domeniul central al acestei strategii naționale privind frontierele este funcționarea IBM⁶¹, Gestionarea frontierelor ar trebui să aibă o capacitate de reacție de așa natură încât, dacă este necesar, alocarea resurselor să fie adaptată în consecință: Rezervele, personalul și echipamentele trebuie să fie disponibile pentru a reacționa la schimbările care se produc de-a lungul frontierelor și la punctele de trecere a frontierei. De asemenea, ar trebui elaborate planuri pentru a aborda problema imigrației ilegale neașteptate pe scară largă.

4.3 Supravegherea frontierelor

Elementele esențiale ale gestionării frontierelor sunt verificarea sistematică a tuturor persoanelor care trec frontierele externe și supravegherea eficientă a frontierelor între punctele de trecere a frontierei. În acest sens, ar trebui luate toate măsurile adecvate pentru a proteja securitatea internă și a preveni trecerea ilegală a frontierei, prin orice zonă.

Fiecare stat membru care are frontiere externe terestre și/sau maritime ar trebui să dispună de un sistem național de supraveghere a frontierelor, alcătuit dintr-o singură structură sau o combinație de sisteme naționale de supraveghere și monitorizare. Activitățile de supraveghere la fiecare tronson de frontieră externă ar trebui să corespundă nivelului de risc alocat acestuia (aici ne lovim din nou de instrumentul numit analiză de risc).

⁵⁸ Thierry Balzacq, Didier Bigo, Sergio Carrera and Elspeth Guild, Security and the Two-Level Game: The Treaty of Prüm, the EU and the Management of Threats, CEPS Working Document No. 234, Centre for European Policy Studies, Brussels, January 2006.

⁵⁹ Helene Jorry, Construction of a European Institutional Model for Managing Operational Cooperation at the EU's External Borders: Is the FRONTEX Agency a decisive step forward?, 2007, ISBN 978 – 92- 9079-703-6

⁶⁰ În România, strategia națională de Management Integrat a frontierei de stat a României în perioada 2017 - 2020

⁶¹ Integrated Border Management – Conceptul de management Integrat al Frontierelor

Secțiunea 5: Combaterea infrafracționalității transfrontaliere

Un aspect care apare distinct în conceptul de Management Integrat al Frontierelor este combaterea infrafracționalității transfrontaliere, clasificat la fel de important ca și controlul frontierelor. Obiectivul Uniunii Europene este de a asigura pentru cetățenii săi un spațiu de libertate, securitate și justiție, fără frontiere interne. Europeanii trebuie să aibă încredere că, oriunde se deplasează în Europa, libertatea și securitatea lor sunt bine protejate, respectându-se pe deplin valorile Uniunii, inclusiv statul de drept și drepturile fundamentale.

Secțiunea 6: Momente de cumpănă a modelului de management integrat al frontierelor – studii de caz

6.1 Fenomenul luptătorilor străini

Se estimează că 5000 de cetățeni ai UE au călătorit în zone de conflict și s-au alăturat unor grupări teroriste, precum ISIS⁶². Acest fenomen este descris de termenul luptători străini⁶³ adică cetățeni UE care pleacă spre zone de război, precum Siria și Irak pentru a lupta pentru o cauză a islam-ului și pentru primi instruire în acest sens, vederea comiterii de atacuri teroriste în Europa⁶⁴.

În concluziile Consiliului European din august 2014⁶⁵ a fost recunoscut faptul că extinderea califatului islamic în Irak și Siria și exportul islamist-extremist de teroriști reprezintă o amenințare directă la adresa securității țărilor europene. Uniunea Europeană este hotărâtă să contribuie la combaterea amenințării reprezentate de ISIL⁶⁶ și de alte grupuri teroriste din Irak și Siria, așa cum solicită Rezoluția 2170 a Consiliului de Securitate al Organizației Națiunilor Unite⁶⁷.

6.2 Abuzul unui drept fundamental, dreptul de azil

Un aspect foarte complex în fața căruia modelul de management integrat al frontierelor nu a putut formula un răspuns operațional clar este un mod de operare folosit de migranții ilegali, respectiv de migranții economici de a nu fi acuzați de trecerea ilegală a frontierei și, în multe cazuri, să își poată continua drumul spre țările de destinație, abuzul unui drept fundamental, dreptul de azil.

Modul de operare identificat este simplu: detectați după ce au trecut ilegal frontiera, migranții solicită azil și sunt găzduiți în centre deschise (în majoritatea cazurilor), până când solicitarea lor de azil este procesată. Cazuistica detecta în ultima perioadă⁶⁸ a arătat că o mare parte din ei pleacă din aceste centre înainte de procesarea solicitării și se îndreaptă spre țările de destinație. Putem considera acest mod de operare ca fiind un abuz al dreptului la azi.

6.3 Gedoogbeleid pentru migrația ilegală sau pentru migranți?

Continuând ideea de mai sus, ajungem la momentul când persoanele care au intrat ilegal în Uniunea Europeană, au primit sau nu o formă de protecție internațională sau sunt în așteptarea ei, conviețuiesc cu cetățenii europeni.

Conceptual am făcut o paralelă cu politica de Gedoogbeleid (Politica de toleranță) aplicată de

⁶² <http://www.parlamentor.ro/youth-parlamentor-what-s-up/poate-intari-ue-controalele-la-frontierele-externe-eurodeputat-in-viata-nu-exista-securitate-100-3720> consultată la 23 mai 2017

⁶³ Foreign fighters

⁶⁴ <http://www.eppgroup.eu/news/Paris-attacks:-reinforced-controls-at-Schengen-external-borders> consultată la 20 aprilie 2017

⁶⁵ Documentul nr. 163/14 al Consiliului European din 30 august 2014

⁶⁶ ISIL, statul islamic, califatul islamic de asemenea cunoscut ca Daesh este considerată o grupare teroristă (conform evaluării Națiunilor Unite) care și-a început activitatea în 1999 sub numele de Jama'at al-Tawhid wal-Jihad (Organizația Jihadului și a monoteismului)

⁶⁷ Rezoluția 2170 a Consiliului de Securitate a Organizației Națiunilor Unite privind condamnarea încălcării sistematice a drepturilor omului de către organizațiile extremiste din Irak și Siria

⁶⁸ Analiza de risc anuală a Frontex 2017

Olanda. S-a scris foarte mult despre această politică de Olanda privind consumul de canabis⁶⁹ și mai ales despre efectele acesteia. Concepul este destul de vechi: legalizarea poate duce la reducerea consumului. Proba inversă însă a avut loc însă cu mult timp înainte în Statele Unite ale Americii, în perioada prohibiției.

6.4 BREXIT în ce direcție?

Putem spune că data de 23 iunie 2016 a fost momentul când intenția Regatului Unit a devenit oficială: în urma referendumului din Marea Britanie, 51,9% dintre votanți și-au exprimat dorința ca UK să părăsească Uniunea Europeană, restul de 48,1% votând împotriva a ceea ce a devenit cunoscut ca Brexit⁷⁰. Prezența la vot a fost estimată la 71,8% din populația cu drept de vot, așa însemnând că au fost puțin peste 30 milioane de votanți. O analiză atentă a procentului de vot arată însă că Anglia și Țara Galilor au votat pentru ieșirea din Uniunea Europeană în timp ce Scoția și Irlanda de Nord au votat în favoarea rămânerii în Uniune.

Pe 29 martie 2017, Theresa May a înaintat⁷¹ președintelui Consiliului European⁷² o scrisoare prin care solicita declanșarea articolului 50 din Tratatul de la Lisabona. Semnat la 13 decembrie 2007 și în vigoare din 1 decembrie 2009 Tratatul de la Lisabona este primul act normativ care reglementează un mecanism formal pentru ieșirea unui stat din Uniunea Europeană, prin articolul 50. Acest articol este de fapt un grafic de urmat pentru statul ce decide părăsirea Uniunii, articol care, în cinci paragrafe, explică mecanismul de urmat: statul notifică Consiliul European despre intenția sa și în termen de doi ani⁷³ poate negocia condițiile de ieșire din Uniune. În cazul UK, având în vedere data notificării Consiliului European, UK nu va mai fi parte din Uniunea Europeană la 29 martie 2019, dacă statele membre nu decid, în consens, să prelungească acest termen.

CAPITOLUL III: SECURITATEA FRONTIERELOR EXTERNE ALE UNIUNII EUROPENE

Responsabile pentru securitatea frontierelor externe ale Uniunii Europene sunt autoritățile/agențiile naționale ale statelor membre care gestionează respectivul segment de frontieră externă. În sprijinul și pentru o coordonare operațională eficientă a statelor membre, au fost înființate agențiile ale Uniunii Europene și dezvoltate misiuni de suport și asistență care contribuie la efortul național pentru realizarea acestei securități. Cele mai importante (din punct de vedere al volumului de activitate, impact, buget și implicare în activitatea zilnică) sunt:

Secțiunea 1: AGENȚIA EUROPEANĂ PENTRU POLIȚIA DE FRONTIERĂ ȘI GARDA DE COASTĂ - FRONTEX

1.1 Evoluția FRONTEX de la Gestionarea Cooperării Operaționale la Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă

Pe data de 26 Octombrie 2004, prin Regulamentul 2007/2004 a fost stabilită, de drept, Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale UE (Frontex), agenție care a devenit operațională în anul 2005.

⁶⁹ Leuw, Ian; Haen Marshall, Ineke (1994). *Between Prohibition and Legalisation: The Dutch Experiment in Drug Policy*. New York: Kugler Publications. ISBN 9789062991037

Youngner, Stuart J.; Kimsma, Gerrit K. (2012). *Physician-Assisted Dying in Perspective: Assessing the Dutch Experience*. Cambridge: Cambridge University Press.

⁷⁰ Termenul de Brexit vine de la Br (Britain) și Exit (a ieși), consacrat deja în literatura de specialitate ca făcând referire la ieșirea UK din Uniunea Europeană

⁷¹ Prin ambasadorul Marii Britanii la Uniunea Europeană, Sir Tim Barrow

⁷² Donald Tusk

⁷³ Statele membre ale UE pot decide să prelungească acest termen

La doar doi ani de când Agenția și-a început activitatea, regulamentul de înființare a fost modificat prin Regulamentul 863/2007⁷⁴, modificare care a apărut în urma nevoilor generate de imposibilitatea Frontex, conform regulamentului, de a răspunde la aceste provocări, cu abilitățile generate de vechiul regulament.

Pornind de la cadrul conceptual aici stabilit și de la necesitatea de a avea o abordare unitară dar în același timp coordonată la nivel european, pe data de 15 decembrie 2015, Comisia Europeană a publicat propunerea de a înființa o Agenție responsabilă pentru managementul frontierelor⁷⁵.

Pe 21 iunie 2016, Comisia Europeană, Consiliul și Parlamentul European au ajuns la un consens privind textul regulamentului. Astfel, din 14 septembrie 2016, prin regulamentul 2016/1624⁷⁶ a fost înființată Agenția Europeană pentru Poliția de Frontieră și Garda de Coastă.

1.2 Înființarea unei agenții cu un caracter pronunțat operațional la frontierele externe ale Uniunii Europene

O analiză atentă a noului regulament⁷⁷ arată că “*Noul Frontex*” este de fapt o nouă agenție își axează activitatea pe aspecte prioritare pentru activitatea viitoare, având însă la bază o mare parte din structura vechii agenții.

1.3 Operaționalizarea accentuată a FRONTEX

Vorbeam mai sus de o operaționalizare accentuată a Frontex. Noul regulament în vigoare din 2016 stabilește sarcini clar în competența Agenției cum ar fi aceea de a stabili o strategie operativă și tehnică pentru gestionarea integrată europeană a frontierelor care promovează și asigură punerea în aplicare a gestionării integrate europene a frontierelor în toate statele membre⁷⁸. Agenția trebuie să ia în considerare, dacă se justifică, situația specifică a statelor membre, în special locația geografică a acestora.

În acest context, autoritățile naționale rămân responsabile pentru gestionarea frontierelor, inclusiv Garda de Coastă în măsura în care îndeplinește sarcini de control la frontieră.

Modul în care funcționează în prezent Frontex este ideal atât ca organizare dar ca și acceptare din partea statelor membre, însă autoritatea la nivel național, practic nu există, ea fiind mai degrabă o recomandare adresată autorității naționale responsabile.

Secțiunea 2: MISIUNILE POLITICII DE SECURITATE ȘI APĂRARE COMUNE (CSDP)

Politica de Securitate și Apărare Comună a Uniunii Europene este implementată și printr-o serie de misiuni, militare și civile, coordonate de Serviciul European de Acțiune Externă. În prezent, sub umbrela PSAC se desfășoară 16 misiuni pe trei continente (Europa, Africa și Asia).

Conceptul de frontieră îndepărtată⁷⁹ este implementat și în cadrul politicii de securitate și apărare comună prin elementele conceptului de management integrat al frontierelor, respectiv cele patru

⁷⁴ Regulamentul (CE) nr. 863/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unui mecanism de creare a echipelor de intervenție rapidă la frontieră și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2007/2004 al Consiliului în ceea ce privește acest mecanism și de reglementare a sarcinilor și a competențelor agenților invitați

⁷⁵ http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6327_ro.htm

⁷⁶ Regulamentul (UE) nr 2016/1624 al Parlamentului European și Consiliului din 14 Septembrie 2016 privind Poliția de Frontieră și garda de coastă la nivel European și de modificare a Regulamentului (UE) 2016/399 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 863/2007 al Parlamentului European și al Consiliului, a Regulamentului (CE) nr. 2007/2004 al Consiliului și a Deciziei 2005/267/CE a Consiliului.

⁷⁷ Regulamentul (UE) nr 2016/1624 al Parlamentului European și Consiliului din 14 Septembrie 2016 privind Poliția de Frontieră și garda de coastă la nivel European și de modificare a Regulamentului (UE) 2016/399 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 863/2007 al Parlamentului European și al Consiliului, a Regulamentului (CE) nr. 2007/2004 al Consiliului și a Deciziei 2005/267/CE a Consiliului.

⁷⁸ Ibidem art 3 alin 2

⁷⁹ Border beyond the border – frontiera de dincolo de frontieră

filtre de control. Atât primul filtru (măsurile în state terțe) cât și cel de-al doilea (cooperarea cu statele venice) într-o măsură mai mică însă, sunt obiective ale misiunilor desfășurate sub egida PSAC.

Nu ne-am propus să listăm spectrul de activități al tuturor acestor misiuni, ci doar al acelor pe care le-am considerat direct legate de frontiere pentru a arăta că acest nivel al primului filtru nu este aplicat doar prin eforturile naționale, prin detașarea de ofițeri de legătură și atașați de afaceri interne ci și prin coordonarea la nivel european și internațional.

CAPITOLUL IV: AGENȚII NAȚIONALE RESPONSABILE PENTRU CONTROLUL DE FRONTIERĂ

Prezentul capitol al demersului nostru științific poate fi considerat unul foarte controversat. Cercetarea științifică a plecat de la reglementările strategice existente pentru modul în care frontierele externe ale Uniunii Europene și spațiului Schengen trebuie gestionate din punct de vedere al combaterii riscurilor și amenințărilor pentru securitatea externă și internă a Uniunii Europene. A urmat clarificarea conceptului de management integrat al frontierelor ca și recomandare pentru gestionarea controlului frontierelor, iar în cadrul acestui capitol cercetarea s-a mutat la nivelul fiecărui stat plecând de la două premize:

a. modul de gestionare al frontierelor externe ale Uniunii Europene trebuie să fie același indiferent de autoritatea națională care gestionează respectivul segment de frontieră;

b. deși cu competențe uneori diferite la nivel național, agențiile responsabile pentru gestionarea frontierelor externe ale Uniunii Europene trebuie să aibă aceleași competențe la frontieră.

CAPITOLUL V: CONCLUZII ȘI RECOMANDĂRI

Demersul științific pe care l-am inițiat a urmărit evoluția stării de securitate a frontierelor externe ale Uniunii Europene și a securității cetățeanului european într-o perioadă în care la adresa securității interne a Uniunii Europene au existat (și încă există) o serie de amenințări fără precedent. Pentru multe dintre aceste amenințări, actele normative în vigoare au prevăzut un răspuns operațional concret, sau mai mult decât atât, au existat planuri de urgență⁸⁰ și analize de scenariu, dar lipsa unei reacții imediate din partea autorităților naționale, a instituțiilor europene și a organismelor internaționale a dus la creșterea în intensitate a situației.

Secțiunea 1: Situația curentă – prezentul securității frontierelor și cetățeanului Europei

Prezenta activitate de cercetare a debutat cu o privire introspectivă a Politicii de securitate și apărare comună⁸¹ pentru a încerca să identifice aspectele care au generat lipsa de fermitate în reacția operațională de combatere a fenomenelor identificate. Semantica traducerii, și trebuie să admitem că am acordat o atenție sportă modului în care au fost tradusa terminologia de specialitate, arată că, aspectul comun este securitatea și apărarea, și nu politica în sine.

Am arătat în cadrul primului capitol că securitatea Uniunii Europene a fost un aspect luat în considerare încă de la înființare. Ce este de remarcat și am subliniat în cadrul acestei părți a lucrării este că amenințări curente, considerate a fi hibride și cu origini noi, au fost prognozate și luate în considerare încă de la planificarea misiunilor Petersberg⁸², primele misiuni care au presupus detașarea de resurse militare sub

⁸⁰ Cunoscută sub denumirea de Contingency Plans (EN)

⁸¹ Common Security and Defence Policy (EN)

⁸² 1992

autoritatea Uniunii.

Combaterea unor amenințări la securitatea internă a Uniunii Europene precum terorismul a fost avută în vedere încă din 2004 când, în cadrul Constituției Europene⁸³, devine evident că misiunile militare sub egida Uniunii Europene au ca scop și combaterea terorismului.

O simplă privire, fără nevoia unei analize statistice a figurii nr 1 din anexa lucrării, arată că în cursul anului 2015 la frontierele externe ale Uniunii Europene au fost detectați 1.822.177 migranți ilegali. Comparativ cu anii precedenți acest volum de persoane reprezintă o creștere care a putut fi explicată (parțial) prin situația din țările de origine ale migranților. Conflictul din Siria nu a început în 2015 și nici criza economică globală nu și-a avut vârful în această perioadă, dar totuși, statistica arată clar că frontierele externe ale Uniunii Europene au fost puse la încercare în cursul anului 2015.

Am plecat de la prezumția că volumul mare de migranți care au ajuns pe teritoriul UE a fost generat de aspectul umanitar al nevoii de protecție internațională, caz în care presiunea maximă ar fi fost pusă pe autoritățile naționale responsabile pentru migrație și regimul străinilor și nu autoritățile responsabile pentru controlul frontierelor. Presumția s-a dovedit a fi doar parțial corectă, autoritățile inițiind la nivel național acțiuni menite să stopeze migrația ilegală dar fără a aduce atingere dreptului fundamental la azil, acțiuni care au avut un impact major asupra amenințării generate de migrația ilegală.

Un argument important pe care îl aducem în sprijinul afirmației noastre, aceea că **migrația ilegală reprezintă o amenințare majoră atât pentru securitatea frontierelor cât și pentru securitatea internă a Uniunii Europene** este faptul că, conform statisticilor oficiale⁸⁴, 556.434 migranți ilegali dintre cei depistați în cursul anului 2015 au fost neidentificabili, în sensul că nu au avut nici un fel de documente care să le certifice identitatea sau cel puțin naționalitatea și cetățenia. Un flux de jumătate de milion de persoane într-o perioadă de un an, despre care se cunoaște doar identitatea declarată, reprezintă un risc pentru securitatea internă a Uniunii Europene.

Impactul direct al unei migrații neregulate la frontieră este evident: autoritățile de frontieră se lovesc de incapacitatea de gestionare a tranzitării frontierei și permit atât persoanelor care nu se bucură de dreptul la liberă circulație cât și elementului infracțional, accesul pe teritoriul comunitar, fără restricție.

Situația curentă a amenințării generate de migrația ilegală este ilustrată în prezent tot de statistici: anul 2016 a reprezentat o descreștere considerabilă a volumului de detecții. În cursul anului curent, între 1 ianuarie și 1 mai 2017, statele membre ale Uniunii Europene au raportat către Frontex 54517 detecții de persoane care au trecut ilegal frontiera externă. Comparat cu anul precedent, respectiv 2016, aceasta reprezintă o scădere de peste 80% a volumului detecțiilor (aproximativ 240.000 de persoane mai puțin).

În contextul de mai sus putem vorbi despre o stabilizare a situației din punctul de vedere al migrației ilegale, aspect datorat atât eforturilor naționale cât și coordonării la nivel european atât în sfera controlului frontierelor, a gestionării migrației și a sferei schimbului de informații.

Securitatea internă a Uniunii Europene însă este vizibil slăbită, dar teritoriul comunitar este încă o zonă sigură pentru cetățenii săi. Dacă până nu demult migrația ilegală era considerată principala amenințare la securitatea internă a cetățeanului european, alături de criminalitatea transfrontalieră, în prezent, terorismul reprezintă pentru cetățenii Uniunii îngrijorarea de securitate primordială.

Amenințările și atentatele teroriste nu sunt un fenomen nou. Figura 8 prezintă statistic evoluția numărului de atentate teroriste în perioada 1970-2014, clasificate și în funcție de numărul de victime pentru a înțelege gravitatea fenomenului. **Terorismul s-a acutizat în ultima perioadă** în întreaga lume datorită activității crescute desfășurate de Daesh/ISIS iar percepția în Uniunea Europeană a devenit extremistă datorită apariției destul de rapide a atentatelor teroriste pe teritoriul comunitar.

În cadrul celui de-al doilea capitol al demersului nostru științific am făcut referire la

⁸³ în Secțiunea a II-a "The Common Security and Defence Policy", articolul III-309(1)

⁸⁴ Figura 1 din anexă

concepțutul de management integat al frontierelor. Am plecat de la elementele componente pentru a arăta concepția uneori eronată conform căreia controlul frontierelor rezezintă modul de gestionare a riscurilor și amenințării la frontiera externă a Uniunii Europene și securitatea internă. Modelul de management integat include ca element la fel de important ca și verificările la frontiere, analiza de risc și analiza informațiilor privind criminalitatea. In același context, depistarea și investigarea criminalității transfrontaliere, în cooperarea cu autoritățile competente de aplicare a legii reprezintă un element al managementului integat al frotierelor, aspect mai puțin luat în considerare comparat cu controlul frontierelor.

În prezent, fără un fundament clar, actele teroriste sunt văzute ca o consecință directă a valului de migranți ilegali care au ajuns în Europa, necontrolat, în ultimii ani și ca urmare a unei politici relaxate de azil. Se poate vorbi chiar despre o atitudine de toleranță a migranților ilegali care rezidă pe teritoriul Uniunii Europene. **Legătura dintre terorism și migrația ilegală este doar una contextuală și nu una de cauzalitate:** actele teroriste sunt indirect cauzate și de creșterea accentuată a comunității musulmane pe teritoriul Uniunii Europene și a diasporei diferitelor etnii avand la baza ca religie Islamul. O privire atentă asupra făptuitorilor atacurilor teroriste arată că, majoritar, nu sunt migranți ilegali ci, în unele dintre cazuri, chiar cetățeni ai Uniunii Europene.

Raportul TE-SAT 2017 al Europol⁸⁵ indică clar două aspecte: a) implicarea personalului EUROPOL⁸⁶ în activitățile desfășurate la frontiere prin detașarea de ofițeri gazdă la punctele de access/puncte sensibile⁸⁷ și astfel realizarea componenteii modelului integat de management al frontierei care se referă la combaterea infraționalității transfrontaliere și b) 718 persoane au fost arestate în cursul anului 2016 sub suspiciunea de implicare în săvârșirea de acte teroriste.

Atacurile teroriste au cauzat însă un fenomen care nu a avut în Uniunea Europeană până în prezent această dimensiune: radicalizarea. Radicalismul poate fi violent sau non-violent, dar consecințele sale sunt devastatoare. Radicalismul violent duce la extremism, abordare care se manifestă în prezent de ambele părți ale societății europene în ziua de astăzi.

Date publice⁸⁸ arată că în cursul anului 2016, în Germania au avut loc aproximativ 3500 de atacuri împotriva unor locații de recepție și adăpost pentru solicitanții de azil și refugiați sondate cu peste 560 de răniți. Aceasta este o parte a radicalizării survenite ca reacție la activitatea diasporei, a comunității etnice crescând care este înțeleasă ca generatoare de conflicte. Pe de altă parte, să nu uităm două aspecte de maximă importanță: a) în cursul anului 2016⁸⁹, 379 de persoane au fost rănite și 142 au decedat ca urmare a unui total de 142 acte teroriste⁹⁰ și b) în conformitate cu ceea ce EUROPOL declară, volumul persoanelor, al cetățenilor europeni care călătoresc spre zonele de conflict din Siria și Irak pentru a se alătura grupărilor teroriste este în descreștere, dar, un aspect pe care îl vom aborda în secțiunea următoare, numărul celor care se întorc, ar putea crește.

Aici ajungem la problematica cunoscută sub numele de **luptătorii străini**⁹¹, rezultat al procesului de radicalizare și aspect pe care l-am abordat în cadrul capitolului II ca și provocare pentru eficiența controlului frontierelor și a gestionării integrate. Să nu uităm că cel puțin doi dintre atacatorii de la Paris au fost cetățeni francezi care au călătorit în Siria înainte de a comite acte de violență la Paris. Întrebarea care se pune este dacă verificările la frontiere ar fi avut capacitatea să ii detecteze și dacă măsurile dispuse în prezent în acest scop vor avea un procent ridicat de detecție în cazul unor aspecte viitoare asemănătoare.

Capitolul III al demersului nostru științific a făcut referire la activitatea structurilor europene și

⁸⁵ TE-SAT – European Union Terrorism Situation and Trend Report 2017, EUROPOL, ISBN 978-92-95200-79-1

⁸⁶ Ibidem pag 61

⁸⁷ Hot Spots (EN) – Concept care se referă la punctele de deteție maximă

⁸⁸ <https://www.rte.ie/news/2017/0226/855632-anti-migrant-attacks/> consultată la 2 iunie 2017 cu referire la discursul ministrului de interne german

⁸⁹ Ibidem 288, pag 10

⁹⁰ Numărul reprezintă valoarea însumată a actelor teroriste puse în aplicare, a celor plănuite și dejucate și a celor care, deși implementate, au eșuat.

⁹¹ Foreign fighters (EN)

internaționale în domeniul gestionării integrate a frontierelor externe. Poliția de Frontieră și Garda de Coastă Europeană, așa cum este văzută în prezent agenția Frontex, este umbrela sub care se desfășoară coordonarea managementului integrat al frontierelor externe ale Uniunii Europene și spațiului Schengen⁹². Deși Agenția formează doar împreună cu autoritățile naționale responsabile o structură supranațională cu rol de coordonare în managementul frontierelor, deciziile, recomandările și îndrumarea adusă rămân cu caracter opțional pentru statele membre care decid în baza principiului suveranității naționale cum să acționeze la frontiere, chiar dacă sunt frontiere externe ale Uniunii Europene.

Capitolul IV al prezentei lucrări s-a referit mai mult la activitatea desfășurată la nivel național de către autoritățile competente ale fiecărui stat și, pe baza datelor colectate, putem concluda, pe cât de tranșant pe atât de simplu:

Secțiunea 2: Situația viitoare – previziuni și recomandări

Luând în considerare cele de mai sus, putem concluda că prognoza ca parte a procesului de analiză de risc, alături de analiza scenariilor posibile și schimbul de date și informații între entitățile responsabile pentru gestionarea integrată a frontierelor sunt elementele cele mai importante pentru a estima evoluția viitoare a situației la frontierele externe ale Uniunii Europene și a mediului de securitate european.

Frontex estimează că, cel puțin pe parcursul anului 2017, conflictele din Siria, Afghanistan și Libia probabil se vor menține, aspect care nu este o noutate având în vedere longevitatea crizei din zonă. Incercările de a elimina prezența și activitățile Statului Islamic/Daesh din Siria și Irak ar putea crește aspect ce poate genera încercările de relocare în alte teritorii și chiar în interiorul Uniunii Europene. Aici intervine noul mandat al Frontex care, prin cooperare cu țările de origine și mai ales de tranzit pentru migrația ilegală care poate genera un canal de tranzit al luptătorilor ISIS, poate reduce permisivitatea de tranzit și a plecărilor dinspre țările de tranzit spre Uniunea Europeană.

Conceptul nu este unul nou, ci o implementare a ideii de frontieră îndepărtată⁹³, în fapt prima etapă a modelului de control bazat pe cele patru nivele⁹⁴, aspect pe care, în urma demersului științific desfășurat, îl putem lega direct de controlul frontierelor: prevenirea activităților teroriste în cadrul controlului frontierelor (incluzând verificările la frontieră și supravegherea frontierelor) poate fi combătut doar în cadrul primului nivel (țările de origine și de tranzit) și doar identificat în cadrul celui de al trei-lea nivel (verificările la frontiere și supravegherea frontierelor) pe baza indicatorilor comuni de risc.

În domeniul combaterii actelor teroriste și a migrației ilegale, EUROPOL susține aceleași ipoteze⁹⁵: fluxul de migrați, atât legali cât și ilegali, dinspre zonele de conflict spre Uniunea Europeană va continua, iar probabilitatea ca Statul Islamic să folosească acest flux pentru a ajunge pe teritoriul european se menține. De asemenea, conform aceleiași surse, numărul de cetățeni europeni din categoria luptătorilor străini care se întorc din zona de conflict poate crește în perioada următoare.

În acest context, gestionarea integrată a frontierelor este mijlocul principal de combatere a acestor amenințări. Managementul frontierelor externe nu trebuie înțeles ca simplul control la frontiere în sensul Codului Frontierelor Schengen ci ca un proces amplu de activități desfășurate de autoritățile naționale responsabile pentru controlul frontierelor, extrateritorial prin Frontex ca parte a conceptului cunoscut acum drept Poliția de Frontieră și garda de Coastă Europeană și pe baza acordurilor bilaterale sau multilaterale cu statele învecinate.

Sunt două aspecte care se recomandă să fie avute în vedere pentru viitorul apropiat:

⁹² Un aspect foarte important pe care l-a adus în 2016 schimbarea regulamentului/titulaturii/extinderea atribuțiilor Frontex, a fost atenția îndreptată și către activitatea în interiorul spațiului Schengen, în spațiul de liberă circulație.

⁹³ The border beyond the border EN – frontiera de dincolo de frontieră

⁹⁴ Activitatea desfășurată în țările de origine și de tranzit

⁹⁵ TE-SAT – European Union Terrorism Situation and Trend Report 2017, EUROPOL, ISBN 978-92-95200-79-1, pag 6

A. Implementarea politicii de securitate și apărare comună trebuie să se facă cu referire directă la frontierele externe nu din perspectiva controlului frontierelor ci din punctul de vedere al managementului integrat, incluzând toate etapele acestuia. De asemenea, misiunile desfășurate sub egida agențiilor europene⁹⁶ nu trebuie să fie limitate ca până în prezent la controlul frontierelor ci trebuie să se adreseze întregului spectru de acțiune prevăzut de managementul integrat al frontierelor.

B. La nivelul fiecărui stat membru al Uniunii Europene care gestionează frontieră externă (și toate statele UE au frontieră externă, cel puțin aeriană), există o organizare specifică, respectiv o autoritate stabilită conform necesităților și disponibilității de resurse la nivel național. Capitolul IV din demersul nostru științific a prezentat pe scurt acest aspect axându-se pe trei indicatori disponibili în mare măsură la nivelul statelor membre. Așa cum arată figura 10, și cum rezultă din capitolul IV, există trei mari forme de organizare specifică (Poliție Națională, Serviciu de Grăniceri sau Poliție de Frontieră), cu o multitudine de variații însă (controlul de frontieră încredințat mai multor instituții naționale, atribuții diferite și competențe alternative). Se impune ca pentru caracterul de recomandare al documentelor europene în domeniu să se instituie o parte de bază cu caracter obligatoriu care să creeze cadrul general al controlului frontierelor.

În urma activității desfășurate, putem concluziona că, având în vedere diversitatea specifică a frontierelor Uniunii Europene atât din punct de vedere al frontierei fizice, cât și al autorității naționale care administrează segmentul respectiv, un model strict, un set de organizare obligatoriu în totalitate nu este posibil de implementat. Se recomandă însă inițierea unui schelet al controlului frontierelor obligatoriu pentru toate statele membre pe care să se adauge recomandările documentelor europene⁹⁷.

Secțiunea 3: Propuneri în urma demersului științific întreprins

Managementul frontierelor externe ale Uniunii Europene și ale spațiului Schengen este o problemă vastă care poate fi abordată din perspective diferite. Din a doua decadă a anului 2014 și cu precădere în anul 2015, modul de gestionare a frontierelor externe ale Uniunii Europene a fost pus la încercare: un număr foarte mare de migranți au traversat ilegal mai multe frontiere externe ale UE în drumul lor spre statele din nordul continentului European. Atât agențiile naționale responsabile din rolul de autoritate națională pentru controlul frontierelor, cât și întreg sistemul de azil din anumite state membre, state de intrare sau de tranzit în ruta migranților, au fost puse la încercare.

Controlul frontierelor în modul în care a fost planificat la nivel uniformizat european, a funcționat corect, cu excepția disponibilității resurselor, umane și tehnice, care să facă față unui volum atât de mare de persoane. Conceptual nu a fost identificată nici o eroare, însă empiric s-a dovedit că modelul de management integrat al frontierelor așa cum a fost înțeles înainte de 2015, nu poate constitui un răspuns operațional concret pentru amenințarea (de orice dimensiune) cauzată de migrația ilegală.

În urma demersului nostru științific am identificat o serie de sincope, disfuncționalități și abordări operaționale care, deși aparent bine reglementate și normate la nivel european, în fața amenințărilor reale se dovedesc a fi ineficiente.

Alături de migrația ilegală, criminalitatea transfrontalieră, abuzul dreptului de azil și manifestarea unor acte de natură teroristă în interiorul Uniunii Europene, ne determină să formulăm următoarele recomandări, cu scopul de a le implementa atât în activitatea legislativă cât și operațional la nivelul statelor membre.

1. Aplicarea tuturor elementelor modelului de Management Intergrat al Frontierelor (IBM) la nivelul statelor membre de către agenția națională responsabilă pentru controlul frontierelor.

Așa cum am explicat pe parcursul lucrării, trecând de la politica de securitate și apărare comună, la modelul de gestionare integrată a frontierelor urmat de implementarea lui la nivel european prin Frontex

⁹⁶ Frontex, EASO, Europol, EU-LISA, EUBAM

⁹⁷ Codul Frontierelor Schengen, Manualul Schengen, Ghiduri de bune practici, etc

și la nivel național prin agențiile responsabile în calitate de autoritate națională, managementul frontierelor este adesea confundat cu controlul frontierelor sau, in extenso, cu cele patru nivele de control.

Această abordare vine și din originea agențiilor naționale care exercită autoritatea de control al frontierelor: dacă autoritatea reprezintă un Serviciu de Grăniceri⁹⁸ (exemplu: Polonia sau Lituania), primordială este supravegherea frontierei urmată de verificările la frontiere; în cazul în care autoritatea este Poliția Națională (Danemarca, Slovenia), primordială este activitatea bazată pe informații, analiza de risc și regimul străinilor, urmată de verificările la frontiere și supravegherea la frontiera verde. În cazul unei poliții federale responsabile pentru gestionarea integrată a frontierelor, combaterea oricăror forme de criminalitate transfrontalieră, oricăror forme de terorism sau migrație ilegală este primordială în fața verificărilor la frontiere și apoi supravegherii în sine. Balanța este oarecum echilibrată în cazul Poliției de Frontieră care pare să îmbine cu succes controlul frontierelor cu combaterea migrației ilegale, a oricăror alte forme de infracționalitate transfrontalieră și schimbul de informații cu valoare operativă.

Luând în considerare caracterul de recomandare al actelor normative care descriu modelul de gestionare integrată a frontierelor externe ale Uniunii Europene, am remarcat tendințele mai sus menționate care oarecum sunt explicate și de disponibilitatea resurselor specifice, a instruirii, dar și a particularităților zonei respective de frontieră. Se recomandă însă ca modelul de management integrat să fie aplicat în totalitatea elementelor sale la nivelul fiecărui stat membru.

2. Stabilirea unui cadru minim obligatoriu al modelului de gestionare integrată a frontierelor pentru fiecare stat membru.

Am trecut în revistă toate agențiile naționale care exercită autoritatea de control a frontierei la frontierele externe ale Uniunii Europene, bazat pe 3 indicatori de bază pentru a arăta modelele complet diferite existente în acest moment la nivelul statelor membre.

Atât figura 9 din anexă care arată proporționalitatea între lungimea frontierei gestionate cât și tabelul din cadrul capitolului IV care arată spectrul foarte larg de variație între frontiera administrată și resursele umane disponibile la nivelul fiecărei agenții naționale indică același lucru: specificitatea frontierelor externe ale fiecărui stat în contextul național.

Nu este posibilă desemnarea unui model de bune practici și implementarea lui la nivelul tuturor statelor membre întrucât asta ar putea conduce la neacoperirea unor problematici specifice unor zone și supravverificarea aspectelor nerelevante în alte zone.

În acest context se recomandă însă stabilirea unui cadru minim obligatoriu al modelului de gestionare integrată a frontierelor pentru statele membre. Aceasta ar crea coloana vertebrală a conceptului și ar permite o interoperativitate crescută la nivelul autorităților responsabile de controlul frontierelor externe în același timp permițând ajustarea în funcție de specificitatea fiecărui stat.

3. Dezvoltarea unui model/bune practici de analiză a informațiilor din zona combaterii infracționalității transfrontaliere

Dezvoltarea unui Model Comun de Analiză de Risc integrată, CIRAM⁹⁹, a fost una dintre sarcinile trasate Agenției Frontex la înființare în 2004, chiar în cadrul regulamentului de funcționare¹⁰⁰. Scopul unui astfel de model a fost atât atingerea unei performanțe maxime în domeniu cât și inițierea unui cadru unitar în domeniu, a unei accepțiuni uniformizate care să permită cooperarea strânsă și coordonată a statelor în acest domeniu.

⁹⁸ Sau asimilat/asimilat

⁹⁹ CIRAM – Common Integrated Risk Analysis Model

¹⁰⁰ Regulamentul (CE) nr. 2007/2004

Modelul Integrat de gestionare a frontierelor presupune atât analiza de risc cât și analiza informațiilor¹⁰¹. Emitentul și dezvoltatorul modelului comun de analiză de risc nu era autorizat la data înființării (2004) să gestioneze date cu caracter personal, motiv pentru care analiza informațiilor¹⁰² nu s-a regăsit în mandatul Agenției.

Serviciul European de Acțiune externă încearcă să coordoneze fluxul de informații cu calitatea de intelligence venite din partea statelor membre în zona de combatere a infraționalității transfrontaliere sau de interes multistatal ce pot afecta securitatea internă sau externă și implicit securitatea cetățeanului european. Nu există însă un model sau un set clar de bune practici nici în domeniul analizei informațiilor la care face referire clară modelul de management integrat al frontierelor, nici o recomandare de bune practici în domeniul schimbului de astfel de informații.

Plecând de la aceleași principii care au stat la baza dezvoltării modelului comun de analiză de risc, se recomandă dezvoltarea unui model comun de analiză a informațiilor, a unui set de bune practici care să cuprindă și recomandări privind schimbul de date cu caracter personal clasificate ca intelligence între agențiile naționale ale statelor membre care acționează ca autorități în domeniul controlului frontierelor.

4. Eliminarea competentelor alternative la frontieră și în zona de frontieră prin stabilirea în cadrul Codului Frontierelor Schengen a unei singure agenții naționale responsabile pentru controlul frontierelor

Așa cum rezultă din analiza prezentată în cadrul capitolului IV, există state în Uniunea Europeană unde autoritatea de control a frontierelor este împărțită către trei agenții naționale, fiecare cu structură independentă, resurse separate și implicit mod de acțiune distinct. În multe cazuri, nu există o Agenție națională cu rol de coordonare pentru cele trei structuri care să asigure implementarea unui mod de acțiune unitar și o strategie națională pentru toate structurile implicate. În aceste situații se constată că agențiile respective, adesea nu sunt parte nici măcar a aceluiași minister iar anumite zone de acțiune strategică sunt fie duplicate, fie rămân neacoperite.

Se recomandă ca, Codul Frontierelor Schengen să constituie baza recomandării și implementarea ei să se regăsească în anexa 1 a Manualului Schengen: o singură autoritate responsabilă exclusiv pentru controlul frontierelor la nivel național.

Este evident că actuala structură existentă în majoritatea celor 28 de state ale Uniunii Europene¹⁰³ respectiv: a) o agenție responsabilă pentru controlul frontierelor, b) o agenție responsabilă pentru regimul străinilor și imigrații și c) o agenție care reprezintă autoritatea vamală este un model fezabil de implementat. Exemplul de centralizare totală pe care UKBA¹⁰⁴ l-a reprezentat în Regatul Unit pare a fi soluția pentru un control de frontieră absolut centralizat, dar experiența britanică ne-a arătat că gestionarea unei astfel de agenții este, în cazul unor state, imposibil de realizat la standarde înalte.

Propunerea noastră urmărește existența celor 3 agenții mai sus menționate, fără ca agenția responsabilă pentru controlul frontierelor să fie la rândul ei divizată în mai multe agenții, cum spuneam mai sus fără o coordonare națională.

5. Întocmirea unui set de recomandări privind bune practici de cooperare la nivel național între autoritatea responsabilă pentru controlul frontierelor și autoritatea responsabilă pentru regimul străinilor și imigrații.

În majoritatea statelor membre, agenția responsabilă pentru imigrații și regimul străinilor pe

¹⁰¹ În sensul de intelligence analysis (EN), a nu se confunda cu analiza informațiilor obținute din surse deschise

¹⁰² Cunoscută în literatura de specialitate sub terminologia de analiza de intelligence

¹⁰³ Până în 2019 considerăm Regatul Unit ca parte din Uniunea Europeană

¹⁰⁴ UK Border Agency 2008 -2013

teritoriul național este distinctă de cea responsabilă pentru controlul frontierelor¹⁰⁵. Chiar în cazul poliției federale responsabile pentru controlul frontierelor, regimul străinilor pe teritoriul național și imigrările sunt gestionate de o divizie distinctă din cadrul structurii centrale.

Evenimentele recente au arătat un abuz al dreptului fundamental la azil din partea migranților ilegali, aspect făcut posibil de lipsa conlucrării celor două agenții/structuri, respectiv cea responsabilă pentru controlul frontierelor cu cea responsabilă pentru străini și imigări. Se impune întocmirea unui set de recomandări care să cuprindă de la argumeantarea tipului de centre de recepție existente pentru solicitanții de azil până la modul în care se face transportul acestor persoane de la locul de detecție până la centrul de recepție.

În cadrul acestor recomandări se impune formularea unor norme clare atât cu privire la interviul inițial, discuția cu reprezentantul autorității responsabile pentru controlul frontierelor, autoritate care a detectat persoana și poate decide referirea ei autorității responsabile pentru examinarea cererii de azil, fără însă a judeca asupra fondului cererii.

Un exemplu care poate fi menționat în cadrul acestei propuneri pentru a face mai bine înțeleasă necesitatea unor astfel de recomandări este cazul Poloniei unde, în punctul de trecere a frontierei Terespol, în ultimii ani, s-au primit numeroase cereri de azil din partea unor cetățeni ruși de etnie cecenă. După întocmirea cererii de azil, agenția responsabilă pentru controlul frontierelor¹⁰⁶ îndrumă solicitantul de azil spre cel mai apropiat centru de recepție pentru solicitanții de azil situat la Biala Podlaska, 70 de km în interiorul țării, permițând accesul pe teritoriul național pentru ca persoana să poată adresa solicitarea sa autorității competente.

Același lucru l-au arătat și evenimentele curente când solicitanții de azil, odată detectați traversând ilegal frontiera solicitau autorităților de frontieră azil pentru a fi cazați în centre de recepție cu regim deschis de unde dispăreau continuându-și drumul spre statele de destinație.

Listând un set de bune practici ar crea un lanț de procesare directă a solicitării de azil venind atât în sprijinul respectării drepturilor fundamentale în cadrul activității de control a frontierelor prin accesul direct și imediat la procedura de azil și, în același timp ar diminua posibilitate de a abuza acest drept.

Propunerile făcute mai sus vin ca urmare a demersului nostru științific și se doresc a fi un set de recomandări demne de a fi înaintate academicienilor, teoreticienilor și specialiștilor în domeniu spre a fi considerate și, după o evaluare a fezabilității, implementate.

¹⁰⁵ De exemplu în România, Inspectoratul General al Poliției de Frontieră versus Inspectoratul General pentru Imigrări

¹⁰⁶ Straz Graniczna – Grănicerii Polonezi

ABREVIERI ȘI ACRONIME

- AFCO** – European Parliament’s Committee on Constitutional Affairs - Comisia Parlamentului European pentru afaceri Constituționale
- BREXIT** – Br (Britain), Exit (ieșire), ieșirea Marii Britanii din Uniunea Europeană
- CCC** – Common Core Curriculum – Programa Comună de Pregătire
- CEAS** - Common European Asylum System – Sistemul European Comun de Azil
- CIRAM** - Common Integrated Risk Analysis Model, Modelul Comun de Analiză de Risc Integrată
- CIREFI** - Centre for Information, Discussion and Exchange on the Crossing of Frontiers and Immigration, Centrul de Informare, discuții și schimburi de date în materie de trecerea frontierelor și imigrație
- CIS** - Commonwealth of Independent States, Comunitatea Statelor Independente
- COREPER** - Comitetul Reprezentanților Permanenți
- EASO** – European Asylum Support Office – Biroul European de Sprijin pentru Azil
- EBGT** – European Border Guard Teams – Echipe Europene de Polițiști de Frontieră
- EDPS** – European Data Protection Supervisor - Autoritatea Europeană pentru protecția datelor
- EPC** - European Political Community, Comunitatea Politică Europeană
- EPN** - European Patrol Network, Rețeaua Europeană de Patrulare
- ESDU** - European Security and Defence Union, Uniunea Europeană de Securitate și Apărare
- EUBAM** - European Border Assistance Mission, Misiunea de Asistență la Frontierele Europene
- EUFOR** - European Union Force Althea in Bosnia and Herzegovina
- EULEX** - European Union Rule of Law Mission, Misiune în domeniul supremației legii
- EUMC** – European Union Military Committee, Comitetul Militar al Uniunii Europene
- EUMM** - The European Union Monitoring Mission, Misiune de monitorizare
- EUMRRC** – European Union Military Rapid Response Concept, Conceptul european de reacție rapidă
- EUMS** - EU Military Staff, Personalul Militar al Uniunii Europene
- EUNAVFOR** - European Union Naval Force, Misiunea navală a Uniunii Europene
- EUPM** – European Union Police Mission, Misiunea Uniunii Europene
- EUPOL** – European Union Police Mission, Misiune civilă a Uniunii Europene
- EUROSUR** - European Border Surveillance System, Sistemul European de Supraveghere a Frontierelor
- FADO** - False and Authentic Documents Online, Baza de date on-line de documente false și autentice
- FJST** - Frontex Joint Support Team, Echipe comune de sprijin pentru activitățile Frontex
- FRAN** - Frontex Risk Analysis Network, Rețeaua de analiză de risc Frontex
- FRONTEX** - European Agency for the Management of Operational Cooperation at the External Borders of the Member States of the European Union, Agenția Europeană pentru Managementul Cooperării Operaționale la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene devenită din 2016 European Border and Coast Guard Agency – Agenția Europeană pentru poliția de frontieră și garda de coastă
- FYROM** - Former Yugoslav Republic of Macedonia, Fosta Republică Iugoslavă a Macedoniei

GIRMIFS - Grupul Interministerial Român pentru Managementul Integrat al Frontierei de Stat

GIS - Geographic Information System, Sistem de Informații Geografice

GPS - Global Positioning System, Sistem de Poziționare Global

IBM – Integrated Border Management – Managementul Integrat al Frontierelor

ICAO - International Civil Organization Aviation – Organizația Aviației Civile Internaționale

ICMPD - International Centre for Migration Policy Development, Centrul Internațional pentru Dezvoltarea Politicii de Migrație

INFOSEC - Information Society of the European Commission, Societatea Informațională a Uniunii Europene

IOM - International Organization for Migration, Organizația Internațională pentru Migrație

IT - Information Technology, Tehnologie Informatică

JAI/JHA - Justiție și Afaceri Interne, Justice and Home Affairs

JSA - Joint Supervisory Authority, Autoritatea Comună de Control a Sistemului de Informații Schengen (SIS)

KEDO - Korean Peninsula Energy Development Organization, Organizația de dezvoltare a energiei Korea

LLDS - Legal Library Documentation System, Biblioteca de Documentare în Domeniul Juridic

LNI - Local National Interface, Interfață națională locală

MAI - Ministerul Administrației și Internelor

MDC - Main Developer Contractor, Dezvoltator Principal al Contractului

MERCOSUR - Mercado Común del Sur, Piața comună a sudului

NATO - Organizația Tratatului Atlanticului de Nord

NSIS II - Secțiunea națională în fiecare stat membru

OCDE - Organizația de Cooperare și Dezvoltare Economică

OECE/OEEC - Organizația Europeană de Cooperare Economică

OLAF - European Antifraud Office, Biroul European de Luptă Antifraudă

OMC - Organizația Mondială a Comerțului

ONU - Organizația Națiunilor Unite

OSCE - Organization for Security and Co-Operation in Europe - Organizația pentru Securitate și Cooperare în Europa

PE/EP - Parlamentul European, European Parliament

PeDRA - Processing personal data for risk analysis, Procesarea datelor cu caracter personal în scopul Analizei de Risc

PESC/CFSP - Politica Externă și de Securitate Comună

PFR - Poliția de frontieră română

PRADO - Public Register of Authentic Identity and Travel Documents Online

RABIT - Rapid Border Intervention Team, Echipă de Intervenție Rapidă la Frontieră

SCOMAR – Sistemul Complex de Observare la Marea Neagră

- SECI** - Southeast European Cooperative Initiative, Inițiativa de Cooperare în Sud-Estul Europei
- SES** – Strategia Europeană de Securitate
- SGO** – Seconded Guest Officer – Ofițer Oaspete Secundat
- SINS** - Sistemul Informatic Național de Semnalări
- SIRENE** - **Suplimentary Informations Request on National Entry, Biroul de Informații suplimentare cerute la intrarea pe teritoriul național**
- SIS** - Schengen Information System, Sistemul Informatic Schengen
- SIS II** - Sistemul de informații Schengen de generația a II-a
- SISF** - Sistemul Integrat pentru Securitatea Frontierei de stat a României
- TJCE/ECJ** - Curtea de Justiție a Comunității Europene, Curtea de la Luxembourg
- TUE** - Tratatul constitutiv al UE sau Tratatul de la Maastricht
- UE/EU** - Uniunea Europeană, European Union
- UEO** – Uniunea Europei Occidentale
- UKBA** – United Kingdom Border Agency, Agenția responsabilă pentru controlul frontierelor în Marea Britanie
- UNHCR** - United Nations High Commissioner for Refugee, Înaltul Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați
- VET** - Vocational Education and Training, Educație și Pregătire Vocațională
- VIS/SIV** - Visa Information System, Sistemul Informatic de Vize
- VTS** - Vessel Traffic Service, Sistem de Monitorizare a Traficului Maritim

BIBLIOGRAFIE

I. Cursuri, monografii și tratate autori naționali și internaționali

- **Florian Coman, Cristian Jura, Ion Neșulescu, Grigore Stolojescu, Nicolae Purdă**, Instrumente practice de drept internațional public, Editura Pro-Universitaria, București 2015, ISBN 978-606-26-0201-7
- **Popescu Cristian Florin**, *Analiza de Risc*, Editura SITECH, Craiova, 2013, ISBN 978-606-11-3352-9
- **George Cristian Maior, Ionel Nițu**, *Ars Analytica*, Editura RAO, București 2013, ISBN 978-606-609-474-0
- **Herbert E. Mayer**, *Real World Intelligence*, Editura STORM KING, New York, 1987, ISBN 978-161-7504-273
- Common Integrated Risk Analysis Model, FRONTEX, Warsaw 2012, ISBN 978-92-95033-63-4
- **Leuw Ian, Haen Marshall Ineke**, *Between Prohibition and Legalisation: The Dutch Experiment in Drug Policy* New York 1994, Kugler Publications ISBN 9789062991037
- **Youngner Stuart, Kimsma Gerrit K**, *Physician-Assisted Dying in Perspective: Assessing the Dutch Experience*. Cambridge 2012, Cambridge University Press
- **B. Bieleman, A. Beelen, R. Nijkamp, E. de Bie**, *Coffeeshops in Nederland 2007*, Editura Colofon 2008, ISBN 9789088740299
- **Thierry Balzacq, Didier Bigo, Sergio Carrera and Elspeth Guild**, *Security and the Two-Level Game: The Treaty of Prüm, the EU and the Management of Threats*, CEPS Working Document No. 234, Centre for European Policy Studies, Brussels, January 2006
- **Helene Jorry**, *Construction of a European Institutional Model for Managing Operational Cooperation at the EU's External Borders: Is the FRONTEX Agency a decisive step forward?*, 2007, ISBN 978 – 92- 9079-703-6

II. Regulamente, Directive, Decizii și Comunicări Comunitare:

- Regulamentul (CE) nr. 2007/2004 al Consiliului din 26 octombrie 2004 de instituire a Agenției Europene pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale statelor membre ale Uniunii Europene.
- Regulamentul (CE) nr. 863/2007 al Parlamentului European și al Consiliului din 11 iulie 2007 de stabilire a unui mecanism de creare a echipelor de intervenție rapidă la frontieră și de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2007/2004 al Consiliului în ceea ce privește acest mecanism și de reglementare a sarcinilor și a competențelor agenților invitați.
- Regulamentul (UE) nr. 1168/2011 al Parlamentului European și al Consiliului din 25 octombrie 2011 de modificare a Regulamentului (CE) nr. 2007/2004 al Consiliului de instituire a Agenției Europene pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale Statelor Membre ale Uniunii Europene.
- Regulamentul (UE) nr 2016/1624 al Parlamentului European și Consiliului din 14 Septembrie 2016 privind Politia de Frontieră și garda de coastă la nivel European și de modificare a Regulamentului (UE) 2016/399 al Parlamentului European și al Consiliului și de abrogare a Regulamentului (CE) nr. 863/2007 al Parlamentului European și al Consiliului, a Regulamentului (CE) nr. 2007/2004 al Consiliului și a Deciziei 2005/267/CE a Consiliului.
- Regulamentul (UE) nr. 399/2016 al Parlamentului European și al Consiliului din 9 martie 2016 cu privire la Codul Uniunii privind regimul de trecere a frontierelor de către persoane (Codul Frontierelor Schengen).

- Regulamentul (UE) nr. 2017/458 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 martie 2017 de modificare a Regulamentului (UE) 2016/399 în ceea ce privește consolidarea verificărilor prin consultarea bazelor de date relevante la frontierele externe.

- Regulamentul (UE) nr. 656/2014 al Parlamentului European și al Consiliului din 15 mai 2014 de stabilire a unor norme de supraveghere a frontierelor maritime externe în contextul cooperării operative coordonate de Agenția Europeană pentru Gestionarea Cooperării Operative la Frontierele Externe ale statelor membre ale Uniunii Europene (JO L 189, 27.6.2014, p. 93).

- External Evaluation of the Agency under art.33 of the Frontex Regulation – Final Report, RAMBOLL, EurAsylum, Warsaw 2015.

- Comisia Europeană - Comunicat de presă: “Un corp de pază europeană a frontierelor și a coastelor pentru a proteja frontierele externe ale Europei”, Strasbourg, 15 decembrie 2015.

- Statewatch ISSN 1756-851X

- Visa Liberalisation Action Plans(VLAP) – Vize: Consiliul adoptă regulamentul privind liberalizarea vizelor pentru cetățenii ucraineni, Comunicat de Presă, 244/17 11/05/2017, Bruxelles, 11 mai 2017.

- Eighth Biannual Report On The Functioning Of The Schengen Area - Communication from the Commission to the European Parliament and the Council - 1 May - 10 December 2015, Strasbourg, 15.12.2015, COM(2015) 675 final

- Analiza de Risc Anuală a Frontex 2016, ISBN 978-92-95205-47-5

- Bulletin of the European Communities. November 1970, n° 11. Luxembourg: Office for Official Publications of the European Communities. "Davignon Report (Luxembourg, 27 October 1970)", p. 9-14.

- Constituția Europeană, în Secțiunea a II-a “The Common Security and Defence Policy”, articolul III-309(1).

- Înapoi la Schengen: Comisia propune menținerea controalelor temporare la frontiere pentru încă trei luni - Comisia Europeană, Comunicat de Presă, Bruxelles, 25 ianuarie 2017

- Universitatea „Lucian Blaga” – Sibiu Prof. univ. dr. Cristian Troncotă Suport de curs pentru disciplina Doctrină și Strategii de Securitate – februarie 2012

- Solana Javier, A secure Europe in a better world, Thessaloniki European Council, June 20, 2003, la <http://www.eu.int./oressdata/EN/reports/76255.pdf>.

- Raport privind punerea în aplicare a strategiei europene de securitate – Asigurarea Securității într-o lume în schimbare, Bruxelles, 11 decembrie 2008, S407/08

- Cartea albă privind viitorul Europei - Comisia Europeană COM(2017)2025 din 1 Martie 2017, ISBN: 978-92-79-66232-4

- Raport referitor la punerea în aplicare a Strategiei europene de securitate și a politicii de securitate și apărare comune, 2009/2198(INI), Comisia pentru afaceri externe, Raportor Arnaud Danjean, A7-0026/2010

- UE își menține angajamentul de a consolida securitatea și apărarea: Consiliul adoptă concluzii – Comunicat de presă nr 270/17 din 18/05/2017

- L. Mureșan, A. Pop, F. Bonciu, Politica europeană de securitate și apărare - element de influențare a acțiunilor României în domeniul politicii de securitate și apărare, Studiu, Institutul European Român, 2004, p. 14.

- 1 Rezoluția Parlamentului European din 10 martie 2010 referitoare la Raportul anual al Consiliului către Parlamentul European privind aspectele principale și opțiunile de bază ale politicii externe și de securitate comune (PESC) în 2008, prezentat Parlamentului European în temeiul Părții a II-a secțiunea G

subpunctul 43 din Acordul interinstituțional din 17 mai 2006 (2009/2057(INI)), 2010/C 349 E/12 din 10 martie 2010.

- Ioana Borcan - Serviciul European de Acțiune Externă, Spre o voce unică a UE – Revista „Continuitate și schimbare în guvernarea europeană”, vol.5, ISSN 2247-7721

- Curtea de Conturi Europeană, Raport Special – Înființarea Serviciului European de Acțiune Externă, Bruxelles 2014, ISBN 978-92-872-0594-0

- Ilie Bădescu, Ioan Mihăilescu, Geopolitică, Glonalizare, Integrare, București 2011, ISBN 978-973-7858-81-8,

- Chris Joes, Secrecy reigns at the EU’s Intelligence Analysis Centre, ianuarie 2013, ISSN 1756-851X,

- Politica Europeană de Securitate și Apărare, Institutul European din România, Lucrare elaborată în cadrul proiectului Phare RO-2002/000-586.03.01.04.02, pag 10

- Activități ulterioare declarației din 12 februarie 2015 a membrilor Consiliului European privind combaterea terorismului: Raport privind punerea în aplicare a măsurilor 9422/1/15, Bruxelles 10 iunie 2015

- Jude Larkin, Michael Register, Managementul crizelor și al situațiilor de risc, Comunicare.ro, 2003, București

- Iordan Gheorghe Radulescu, Noua Europă, Identitate și Model European, București 2015, ISBN 978-973-46/5128-3,

- Teza de doctorat Dinamica crizelor ce pot afecta ordinea publică și managementul acestora, Claudiu Marius Toma, București 2016

- Report from the Commission to the European Parliament, the European Council and the Council on the operationalisation of the European Border and Coast Guard, Bruxxels, 25.1.2017

- Tratatul privind Uniunea Europeană (tratatul de la Maastricht) semnat la 7 februarie 1992, JO C 191 din 29.7.1992

- Carta Natiunilor Unite din 26 iunie 1945, Organizatia Natiunilor Unite, publicat in monitorul oficial din 26 iunie 1945

- Migrație: evoluția procesului de operaționalizare a Poliției de frontieră și a Gărzii de coastă la nivel european, Bruxelles 25 ianuarie 2017, Comisia Europeană, Comunicat de Presă

- Declarația de la Laeken privind viitorul Uniunii Europene, 15 decembrie 2001

- Communication from the Commission to the Council and the European Parliament - towards integrated management of the external borders of the member states of the European Union , COM/2002/233 final

- Practical Handbook for implementing and managing the European Border Surveillance System (EUROSUR Handbook), Strasbourg, 15.12.2015

- Manual practic pentru polițiștii de frontieră (Manualul Schengen)” comun, de utilizat de către autoritățile competente ale statelor membre în cadrul efectuării controlului la frontieră asupra persoanelor, Bruxelles 06.11.2006, actualizat în 2008 și 2009

- CCC – Common Core Curriculum – Programa Comună de Pregătire

- Catalogul Schengen al UE privind controlul frontierelor externe, returnarea și readmisia - recomandări și bune practici, 2009, 7864/09

- Directiva (UE) 2016/681 a Parlamentului European și a Consiliului din 27 aprilie 2016 privind utilizarea datelor din registrul cu numele pasagerilor (PNR) pentru prevenirea, depistarea, investigarea și urmărirea penală a infracțiunilor de terorism și a infracțiunilor grave, JO L 119, 4.5.2016, p. 132–149.

- Convenția privind statutul refugiaților încheiată la Geneva la 28 iulie 1951 și Protocolul privind statutul refugiaților încheiat la New York al 31 ianuarie 1967
- TE-SAT – European Union Terrorism Situation and Trend Report 2017, EUROPOL, ISBN 978-92-95200-79-1
- Regulamentul nr. 604/2013 de stabilire a criteriilor și mecanismelor de determinare a statului membru responsabil de examinarea unei cereri de protecție internațională (Regulamentul Dublin III)
- EURODAC - un sistem de comparare a amprentelor digitale, prevăzut de Regulamentul nr. 603/2013 privind instituirea sistemului „Eurodac” pentru compararea amprentelor digitale (Regulamentul EURODAC)
- Directiva privind protecția temporară care reglementează modul de abordare a unui aflax masiv de persoane strămutate, dacă acest lucru ar paraliza structurile naționale de azil (Directiva 2001/55/CE)
- Directiva de stabilire a standardelor minime pentru primirea solicitanților de azil în statele membre (Directiva 2003/9/CE)
- Directiva privind condițiile pentru protecția internațională descrie persoanele care se califică pentru protecție internațională (Directiva 2004/83/CE)
- Directiva reformată privind procedurile comune de acordare și retragere a protecției internaționale (Directiva 2013/32/UE).
- Directiva privind returnarea, în special în ceea ce privește respectarea principiului nereturnării (Directiva 2008/115/ CE).

III. Strategii și hotărâri ale guvernului

- Strategia Europeană de Securitate, Luxemburg: Oficiul pentru Publicații al Uniunii Europene, 2009, ISBN 978-92-824-2437-7
- Strategia de securitate internă a Uniunii Europene pentru perioada 2015-2020
- Strategia Națională de management integrat al frontierei de stat a României în perioada 2017-2020;
- Carta Drepturilor Fundamentale a Uniunii Europene
- Convenția Națiunilor Unite împotriva criminalității transnaționale organizate, publicată în Monitorul Oficial nr 813/8 noiembrie 2002
- Hotărârea Guvernului nr. 278/2010 pentru modificarea Hotărârii Guvernului nr. 715/2008 privind aprobarea Planului indicativ Facilitatea Schengen 2007-2009 pentru asigurarea finanțării acordate României de către Uniunea Europeană

IV. Surse online

- <http://www.schengen.mai.gov.ro/Documente/Vizite%20de%20evaluare/Managementul%20integrat%20al%20frontierelor.pdf> consultată la 10 februarie 2017
- http://europa.eu/rapid/press-release_IP-15-6327_ro.htm consultat in data de 21.05.2017
- <http://frontex.europa.eu/about-frontex/organisation/structure/> consultată la data de 1 martie
- <http://frontex.europa.eu/news/frontex-creates-a-new-pool-of-return-experts-yWWYG1> consultată la data de 10.03.2017
- <http://frontex.europa.eu/news/agency-hosted-delegation-from-european-parliament-s-libe-committee-PjiqAW> consultată la data de 10.03.2017

- <http://fra.europa.eu/en/news/2017/frontex-consultative-forum-fundamental-rights-meets> consultată la data de 03.04.2017
- <http://www.consilium.europa.eu/en/council-eu/configurations/fac/> consultată la 6 ianuarie 2017
- <http://www.consilium.europa.eu/ro/european-council/> consultată la 4 mai 2017
- https://eeas.europa.eu/headquarters/headquarters-homepage_en consultată la 7 mai 2017
- http://www.europarl.europa.eu/atyourservice/ro/displayFtu.html?ftuId=FTU_6.1.2.html consultată la 08 mai 2017
- https://europa.eu/european-union/about-eu/agencies/iss_ro consultată la 20 mai 2017
- <http://www.consilium.europa.eu/ro/council-eu/preparatory-bodies/political-security-committee/> consultată la 15 mai 2017
- <http://tass.com/sp/947647> sursă consultată la 05 iunie 2017
- <https://www.police-nationale.interieur.gouv.fr/Organisation/Direction-Centrale-de-la-Police-Aux-Frontieres> consultată la 1 mai 2017
- <https://en.wikipedia.org/wiki/Bundesgrenzschutz> consultată la 2 mai 2017
- <https://aula.frontex.europa.eu/state/eu/237/agency/241/article/243/> consultată la 03 mai 2017
- https://www.poliziadistato.it/articolo/10301-II_Rilascio/ consultată la 21 mai 2017
- <http://www.police.public.lu/fr/index.html> consultată la 19 mai 2017
- <https://www.defensie.nl/english/organisation/marechaussee/contents/organisation> consultată la 1 iunie 2017
- <http://wetten.overheid.nl/BWBR0032570/2013-01-01> consultată la 1 mai 2017
- https://www.politi.dk/en/About_the_police/ consultată la 15 mai 2017
- <http://frontex.europa.eu/trends-and-routes/eastern-mediterranean-route/> consultată la 16 mai 2017
- <http://tass.com/world/908737> consultată la 1 iunie 2017
- <http://www.guardiacivil.es/en/institucional/Conocenos/estructuraorganizacion/index.html> consultată la 20 aprilie 2017
- <https://www.policia.es/> consultată la 20 aprilie 2017
- <http://www.parlamentor.ro/youth-parlamentor-what-s-up/poate-intari-ue-controalele-la-frontierele-externe-eurodeputat-in-viata-nu-exista-securitate-100-3720> consultată la 23 mai 2017
- <http://www.eppgroup.eu/news/Paris-attacks:-reinforced-controls-at-Schengen-external-borders> consultată la 20 aprilie 2017
- [http://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-towards-a-new-policy-on-migration/file-targeted-revision-of-the-schengen-borders-code-\(anti-terrorism-measures\)](http://www.europarl.europa.eu/legislative-train/theme-towards-a-new-policy-on-migration/file-targeted-revision-of-the-schengen-borders-code-(anti-terrorism-measures)) consultată la 1 decembrie 2016
- <http://www.mediafax.ro/externe/zeci-de-imigranti-au-protestat-in-ungaria-cerand-urgentarea-procesului-de-acordare-a-azilului-procedura-de-solutionare-a-cererilor-dureaza-30-34-de-zile-15442786> consultată la 1 mai 2017
- <https://www.rte.ie/news/2017/0226/855632-anti-migrant-attacks/> consultată la 2 iunie 2017 cu referire la discursul ministrului de interne german

V. Rapoarte Instituționale și Internaționale

- Jahresbericht 2015 der Bundespolizei – Berlin 2016, Raportul de Activitate al Poliției Federale Germane pentru anul 2015;
- Italian Coast Guard HQ – Italian Maritime Rescue Coordination Centre – Search and Rescue Activity and Migratory Flows in Central Meriterranean Sea, Rome 2017 – Raport de Activitate pentru anul 2016;
- Rapport d’activite 2015 de la Police Grand Ducale, Grand – Duche de Luxembourg, Luxemburg, Februarie 2016;
- 5 Takeaways on Brexit: Outlining Possible Scenarios for a New UK-EU Relationship and their Impact on Citizens, ECAS Februarie 2017;
- An assessment of the economic impact of Brexit on the EU27, Centre for European Policy Studies (CEPS), Brussels 2017, ISBN 978-92-846-0806-5;
- Brexit and the European Union - General constitutional and legal considerations, Directorate-General for Internal Policies of the Union, Brussels 2017, ISBN 978-92-846-0406-7;
- Reforming the UK border and immigration system , UK National Audit Office, 22 iulie 2014, ISBN 978-1-904219-35-4;
- Relatório de Imigração Fronteiras e Asilo, SERVIÇO DE ESTRANGEIROS E FRONTEIRAS, Lisboa 2015;
- Operationalisation of Common Risk Indicators - Reference Material for Frontex coordinated activities conducted at Border Crossing Points, Warsaw, January 2016, Frontex